

Mindreåriges samtykkekompetence – i et formueretligt perspektiv

Minor's capacity to contract – in a private law perspective

af LUKAS CALLESEN

Formålet med denne afhandling er i udvalgte situationer at undersøge de tilfælde, hvor den mindreårige på egen hånd kan indgå bindende retshandler og retsvirkningen af, at den mindreårige uberettiget indgår en aftale på egen hånd.

Det følger af værgemålslovens § 1, stk. 1 og 2 at børn og unge under 18 år er mindreårige og dermed umyndige. Som følge heraf kan børn og unge under 18 år ikke forpligtige sig ved retshandler eller råde over deres formue, medmindre andet er bestemt. Dette er et udslag af beskyttelseshensynet til den mindreårige.

Undtagelserne til hovedreglen gøres i en række tilfælde:

I værgemålslovens § 42 er der hjemmel til at mindreårige i visse situationer kan råde over egne midler med retsvirkninger, herunder når der er tale om selverhverv tjent efter det 15. år, hvad de har fået overladt til fri rådighed som gave eller som friarv ved testamente.

I værgemålslovens § 43 er der hjemmel til at unge med Familieretshusets godkendelse og værgens tilladelse på egen hånd kan udøve næring eller selvstændig virksomhed. Betingelserne for at opnå denne tilladelse undersøges. Det undersøges ligeledes hvornår den unge er arbejdstager eller selvstændigt erhvervsdrivende. Der foretages i den anledning en retlig kvalificering af mindreårige influencere, youtubere og bloggere.

Undtagelser til udgangspunktet i værgemålslovens § 1, stk. 2 kan også følge af uskreven ret. Et eksempel herpå, som undersøges i afhandlingen, er pengereglen, der i visse situationer giver den mindreårige mulighed for at indgå bindende retshandler på egen hånd.

Som følge af beskyttelseshensynet til den mindreårige er retsvirkningen af dennes ugyldige aftaler reguleret i værgemålslovens kapitel 7, som ligeledes undersøges.

Afslutningsvis perspektiveres der til den mindreåriges samtykkekompetence vedrørende dennes personlige forhold.

Indholdsfortegnelse

Abstract	4
Indledning	4
Problemformulering	5
Afgræsning af emnet	5

Metode	6
Mindreåriges samtykkekompetence i en formueretlig kontekst	6
VML § 42 – Mindreåriges selvstændige rådighed.....	6
Den mindreåriges rådighed efter VML § 42, stk. 1	7
VML § 42, stk. 1, nr. 1 – Selverhverv	7
VML § 42, stk. 1, nr. 2 – Overladt til frirådighed som gave eller friarv ved testamente.....	8
VML § 42, stk. 1, nr. 3 – Overladt til fri rådighed af værger.....	10
VML § 42, stk. 2 – Indtægter, surrogater og gældsforpligtigelser.....	10
VML § 42, stk. 3 – Fratagelse af rådigheden efter nr. 1-3.....	14
VML § 43 – Unges mulighed for at udøve næring eller anden virksomhed	15
VML § 43, stk. 1 – Værgens tilladelse og Familieretshusets godkendelse	16
VML § 43, stk. 2 – Indgåelse af retshandler, som falder inden for virksomhedens område .	20
VML § 43, stk. 3 – Tilbagekaldelse af tilladelsen	20
Pengereglen.....	20
VML kap. 7 – Retsvirkningen af ugyldige aftaler	24
VML § 44 – Medkontrahtentes adgang til at træde tilbage fra den ugyldige aftale	24
VML § 44, stk. 1 – Muligheden for tilbagetræden for medkontrahtenten i god tro	24
VML § 44, stk. 2 – Muligheden for tilbagetræden for medkontrahtenten i ond tro	26
VML § 44, stk. 3 – Medkontrahtenten tilbagetræden fra aftaler vedrørende den mindreåriges personlige arbejde	26
VML § 45 – Det økonomiske opgør som følge af en helt eller delvist opfyldt ugyldig aftale.....	26
Mindreåriges pådragelse af betalingsforpligtelser	29
Perspektivering til den mindreåriges personlige forhold	30
Konklusion.....	32
Litteraturliste.....	34

Abstract

The purpose of this thesis is to examine minor's capacity to contract in a private law perspective and the consequences of agreements made by the minor on their own. The main rule regulating this matter can be found in værgemålslovens § 1, stk. 1 and 2, which states that children and adolescents under the age of 18 is underage and lack legal capacity rendering them unable dispose of their assets and enter legal action, unless otherwise determined. This is considered a necessary protection of the minor against his own presumed lack of maturity and ability to foresee the consequences of his legal action. As a result, it is the guardian who acts in financial matters on behalf of the minor.

The main rule is deviated in værgemålslovens § 42, in which it is determined that minor's regardless of their age can dispose of objects given to them to their free disposal and adolescents can dispose of their wage earned after the age of 15. In this regard there is a lesser need for protection of the minor, as what can be lost is limited to what they were given to freely dispose of or what they have earned themselves, including income and surrogates deriving thereof. Income in this regard is found to include larger lottery winnings, despite disagreement in the literature. However, VML § 42 does not enable the minor to take on debt obligations in any way. In addition, the minor can be deprived of the capacity following § 42 if his welfare so requires. Furthermore, the main rule is deviated in værgemålslovens § 43, which states that if the guarding allows it and Familieretshuset gives it approval the minor can independently manage a business, if special circumstances warrant it. In this regard it is examined whether bloggers, youtubers, etc. are independent business or occupation, which only requires the consent of the guardian.

Deviation from the main rule can also follow of unwritten law, as seen in pengereglen which indicates that the person who received the cash in good faith must be able to keep it regardless of the payer's inability to dispose of the money. This is found to also include the minors use of electronic payments such a debit cards and apps.

The thesis does furthermore examine the consequences of minors making agreements on their own. If this happens without being subject to any of the deviations from the main rule in VML § 1, stk. 2, there is as a result of the lack of capacity a strong ground of invalidation, which may be asserted by the minor or his guardian towards the co-contractor, regardless of his or her good or bad faith regarding the capacity of the minor.

Indledning

Aftalers funktion i samfundet kan anses for det dynamiske element i det økonomiske liv, hvorved rettigheder føres fra den ene til den anden. Aftaler spiller en grundlæggende rolle i det praktiske liv og utallige af dagligdagens handlinger er funderet på aftaler, hvad end det drejer sig om køb, salg, lån eller de såkaldte kvasidispositioner, som for eksempel foreligger når man stiger på en bus eller et tog.¹ Det er derfor uundgåeligt, at også børn og unge vil indfinde sig i disse situationer, og det er derfor relevant at undersøge den mindreåriges kompetence til at afgive et retligt bindende samtykke.

Der gælder i dansk ret et grundlæggende princip om aftalefrihed, hvorved enkeltpersoner og virksomheder frit kan indgå de retligt bindende aftaler, som de ønsker.² Det følger af den almindelige opfattelse i dansk ret, at et løfte anses som gyldigt, når det enten har retsvirkning i overensstemmelse

---

¹ Jf. Lennart Lyngge Andersen og Palle Bo Madsen: "Aftaler og Mellemmænd", 7. udg., 2017, s. 19 f.

² Jf. Lennart Lyngge Andersen og Palle Bo Madsen: "Aftaler og Mellemmænd", 7. udg., 2017, s. 19.

med sit indhold, hvilket vil sige at løftemodtageren kan kræve naturalopfyldelse eller positiv opfyldelsesinteresse³, såfremt løftet misligholdes.⁴

Den bindende overførsel af rettigheder fra den ene part til den anden gælder dog ikke undtagelsesfrit. I aftalelovens⁵ (AFTL) kapitel III findes regler om ugyldige viljeserklæringer. Disse regler har til formål at beskytte løftegivere i en situation, hvor det ville være urimeligt at anse et samtykke for bindende. Dette kunne eksempelvis være i den situation, hvor samtykket forelå som følge af tvang, svig eller falsk. Det er derfor naturligt, at mindreårige ligeledes er beskyttet af disse regler. Reglerne i aftalelovens kapitel III er dog begrænset til at omfatte bestemte afgrænsede situationer, eller som AFTL §§ 33 og 36 formuleret i elastiske vendinger, som ville gøre enhver påberåbelse heraf til en "sag", hvilket for så vidt angår børn og unge ikke udgør et fyldestgørende værn mod deres egen mangel på modenhed, balance og intellektuel udrustning.⁶ Der findes derfor en videre beskyttelse af børn og unge i værgemålsloven⁷ (VML). I VML § 1, stk. 1 angives det, at børn og unge, der ikke har indgået ægteskab, er mindreårige og dermed umyndige. De grundlæggende retsvirkninger af umyndigheden fastlægges i VML § 1, stk. 2, hvori det angives, at "mindreårige ikke kan forpligtige sig selv ved retshandler eller råde over deres formue, medmindre andet er bestemt". Det betyder, at mindreårige ikke selv kan påtage sig en retsmyndig økonomisk pligt til at betale penge, til at opfylde andre økonomiske forpligtigelser eller til at foretage sig noget retligt.⁸ Som følge heraf er udgangspunktet, at det er værgeren som handler på den mindreåriges vegne i økonomiske anliggender, jf. VML § 1, stk. 3. Dette vil i relation til mindreårige som udgangspunkt være forældremyndighedsindehaveren, jf. VML § 2, stk. 1.⁹

Problemformulering

Det følger af værgemålslovens § 1, stk. 1 og 2 at mindreårige er umyndige og at disse ikke kan forpligtige sig ved retshandler eller råde over deres formue, medmindre andet er bestemt. Formålet med nærværende afhandling er derfor at redegøre for de tilfælde, hvor den mindreårige på egen hånd kan indgå bindende retshandler og retsvirkningen af, at den mindreårige uberettiget indgår en aftale på egen hånd.

Afgræsning af emnet

Formålet med nærværende speciale er at undersøge mindreåriges samtykkekompetence i en formueretlig kontekst. Sigtet med specialet er derfor at behandle de særlige problemer vedrørende mindreåriges adgang til at påtage sig retlige forpligtigelser, og i den henseende behandles den mindreåriges mulighed for at pådrage sig forpligtigelser perspektiverende. Udenfor fremstillingen falder dermed dels de generelle regler om aftalers ugyldighed og dels de situationer, hvor det er den mindreåriges værge eller andre, der handler på den mindreåriges vegne. Henset til specialets omfang er det alene udvalgte problemstillinger, der behandles, og målet er ikke en samlet fremstilling af mindreåriges formueretlige forhold. Mindreåriges særlige forhold og beskyttelsesbehov bevirker, at deres retsstilling er særligt reguleret i en lang række tilfælde, herunder for eksempel inden for social-, sundheds-, og markedsføringsretten, hvilket ligeledes falder udenfor fremstillingen. Der vil dog afslutningsvist blive perspektiveret til råden over den mindreåriges person og samtykke i forhold til den mindreåriges

---

³ Ved positiv opfyldelsesinteresse forstås at løftemodtageren økonomisk stilles som om at løftet var opfyldt efter sit indhold, jf. nærmere herom fx Torsten Iversen: "Obligationsret 2. del", 5. udg., 2019, s. 225 ff.

⁴ Jf. Lennart Lyng Andersen og Palle Bo Madsen: "Aftaler og Mellemmænd", 7. udg., 2017, s. 107.

⁵ Lovbekendtgørelse nr. 193 af 03. februar 2016.

⁶ Jf. Lennart Lyng Andersen m.fl.: "Umyndiges formue", 1988, s. 13.

⁷ Lovbekendtgørelse nr. 1015 af 20. august 2007.

⁸ Svend Danielsen og Rie Thoustrup Sørensen: "Værgemålsloven med kommentarer", 2. udg., 2017, s. 668.

⁹ Hvem forældremyndigheden tilkommer er reguleret i forældreansvarslovens §§ 6-12.

personlige forhold, med særligt fokus på forældremyndighedsindehaverens mulighed for kontrol af den mindreåriges sociale medier.

Når man taler om *mindreårige* må det fastslås, hvad der forstås herved. Dette må forstås i overensstemmelse med værgemålslovens § 1, stk. 1, hvoraf det følger, at børn og unge under 18 år, der ikke har indgået ægteskab, er mindreårige og dermed umyndige. Værgemålslovens § 1, stk. 1 er ligeledes overensstemmende med forældreansvarslovens¹⁰ (FOL) § 1 hvoraf det følger, at børn og unge under 18 år er underlagt forældremyndighed, såfremt de ikke har indgået ægteskab. Herefter vil der i afhandlingen ved *barn* forstås en person under 15 år, og ved *ung* forstås en ugift person under 18 år. *Mindreårige* vil i afhandlingen dække over personer i alderen 0-18 år.

Metode

Udarbejdelse af nærværende afhandling vil ske med udgangspunkt i den retsdogmatiske metode, hvor formålet er at beskrive, analysere og systematisere gældende ret.¹¹ Dette indebærer, at relevant lovgivning, forarbejder og retspraksis, herunder i fornødent omfang administrativ praksis, og juridisk litteratur inddrages for at belyse mindreåriges samtykkekompetence på det formueretlige område.

Mindreåriges samtykkekompetence i en formueretlig kontekst

Hovedreglen i VML § 1, stk. 2 om at mindreårige ikke kan påtage sig forpligtigelser ved retshandler eller råde over deres formue, anses for en nødvendig beskyttelse af den mindreårige mod dennes egen manglende modenhed og evne til at overskue konsekvenserne af sin retlige råden. Udgangspunktet gælder ikke undtagelsesfrit, men alene *medmindre andet er bestemt*, jf. VML § 1, stk. 2, 2. led. Undtagelser til hovedreglen findes blandt andet i VML kapitel 6 om umyndiges selvstændige rådighed og næring. Endvidere kan fravigelse af udgangspunktet i VML § 2, stk. 2 følge af uskrevne retsregler, hvilket for eksempel gør sig gældende for så vidt angår pengereglen.

Begrundelsen for afvigelse fra hovedreglen i VML § 1, stk. 2 om at den mindreårige ikke selv kan påtage sig retlige forpligtigelser, findes ikke ud fra ét enkelt hensyn, men begrundes konkret i den kontekst, som afvigelsen findes i. For eksempel må undtagelserne i VML § 42, stk. 1, begrundes i den umyndiges egne forhold, hvor der ikke er samme beskyttelseshensyn at tage til den mindreåriges manglende modenhed og evne til at overskue konsekvenserne af dispositionerne, hvor der er tale om midler tjent ved selverhverv efter det fyldte 15. år eller midler overladt til den mindreårige til fri rådighed.¹² Omvendt findes hensynet bag pengereglen ikke begrundet i den mindreåriges forhold men derimod samhandlens interesser. Derudover er det, at mindreårige er ude af stand til at *påtage* sig retlige forpligtigelser ikke ensbetydende med, at mindreårige ikke kan *pådrage* sig forpligtigelser for eksempel ved skadevoldende handlinger, jf. nærmere herom nedenfor.

Udvalgte undtagelser vil blive behandlet i det nedenstående, hvorefter retsvirkningen af ugyldige aftaler undersøges.

VML § 42 – Mindreåriges selvstændige rådighed

Der findes i VML § 42, stk. 1 hjemmel til, at mindreårige i visse situationer selvstændigt kan råde med retsvirkning over egne midler. VML § 42 har følgende ordlyd:

§ 42: Umyndige råder selv over,

¹⁰ Lovbekendtgørelse nr. 776 af 07. juli 2019.

¹¹ Jf. Jens Evald og Sten Schaumburg-Müller: "Retsfilosofi, retsvidenskab og retskildelære", 1. udg., 2014, s. 210 ff.

¹² Jf. Folketingstidende 1994/94 Tillæg A spalte 2457.

- 1) hvad de har erhvervet ved eget arbejde, efter at de er fyldt 15 år, eller efter at de er frataget den retlige handleevne,
- 2) hvad de har fået til fri rådighed som gave eller som friarv ved testamente, og
- 3) hvad værgeren har overladt dem efter § 25, stk. 3.

Stk. 2. Rådigheden omfatter også indtægter af det erhvervede, og hvad der træder i stedet herfor. Den medfører ikke adgang til at påtage sig gældsforpligtelser.

Stk. 3. Værgeren kan med Familieretshusets godkendelse fratage den umyndige rådigheden, hvis det er nødvendigt af hensyn til dennes velfærd

Hvor stk. 1, nr. 1 omhandler hvad den mindreårige har tjent som selverhverv efter at denne er fyldt 15 år, stk. 1, nr. 2 omhandler, hvad den umyndige har fået overladt til fri rådighed som gave eller som friarv ved testamente og stk. 1, nr. 3 omhandler, hvad der er overladt den umyndige af værgeren efter VML § 25, stk. 3. De ovennævnte situationer samt virkningen af at den mindreårige kan råde på egen hånd vil blive gennemgået nedenfor. Rådigheden efter VML § 42, stk. 1 er dog ikke ganske fri og modificeres af reglerne i stk. 2 og 3, som ligeledes vil blive behandlet nedenfor.

Den mindreåriges rådighed efter VML § 42, stk. 1

Såfremt den mindreårige råder over midler omfattet af VML § 42, stk. 1, nr. 1-3 er disse dispositioner ikke omfattet af hovedreglen om, at den mindreårige ikke selvstændigt kan disponere gyldigt, og som følge heraf er dispositionerne som udgangspunkt gyldige. Dette betyder, at den mindreårige ville kunne sælge, bortgive, udleje eller udlåne ting købt for selverhverv eller genstande overladt den mindreårige til fri rådighed som gave eller friarv ved testamente. Derudover vil den mindreårige ligeledes frit kunne bruge penge omfattet af reglerne i nr. 1-3, såfremt der ikke stiftes gæld, jf. stk. 2 og nærmere herom nedenfor, uden at værgeren ville kunne gribe ind i den enkelte disposition. Der tilkommer dog værgeren en mulighed for en generel fratagelse af den mindreåriges rådighed over midler omfattet af nr. 1-3 efter VML § 42, stk. 3, såfremt Familieretshuset godkender dette og det er nødvendigt af hensyn til mindreåriges velfærd, jf. nærmere herom nedenfor.

Som følge af at der er tale om en gyldig aftale, kan hverken værgeren eller den mindreårige efterfølgende anfægte aftalen som værende ugyldig som følge af den mindreåriges umyndighed. Dette gælder uanset hvor stort et beløb, den mindreårige erlægger kontant, og uanset hvor megen undren dispositionen må have givet anledning til hos medkontrahenten. Da der er tale om midler, som den mindreårige gyldigt kan råde over, er medkontrahentens eventuelle ”onde tro” uden betydning, da der ikke foreligger noget at være i ond tro om.

VML § 42, stk. 1, nr. 1 – Selverhverv

Det angives i VML § 42 stk. 1, nr. 1, at den unge selv kan råde over, hvad denne har erhvervet ved eget arbejde, efter at denne er fyldt 15 år. VML § 42, stk. 1, nr. 1 indeholder dermed en aldersbegrænsning, hvorved det alene er selverhverv, der er erhvervet efter det 15. år, som den myndige kan råde over på egen hånd. Det følger da heraf, at det er værgeren, der råder over midler erhvervet før det fyldte 15. år efter VML § 1, stk. 3, jf. § 42, stk. 1, nr. 1 e.c. i overensstemmelse med udgangspunktet.

Baggrunden for reglerne om den selvstændige råden over den unges selverhverv er, at den der selv har tjent sine egne midler også selv bør kunne bestemme, hvad disse anvendes til.¹³ Det kan tillige anføres, at hovedreglen om at den umyndige ikke på egen hånd gyldigt kan råde over sin formue som følge af egen umodenhed og manglende evne til at overskue konsekvenser ikke har samme vægt i relation til unge mellem 15-18 år og dennes selverhverv. Dels er der tale om unge frem for børn, som

---

¹³ Jf. Folketingstidende 1994/94 Tillæg A spalte 2457.

formodningsvis bedre kan overskue konsekvenserne af deres dispositioner og dels er der tale om midler som den unge selv har erhvervet, hvorfor den unge også bør kunne bestemme, hvordan disse skal bruges. Endvidere er risikoen for, at den unge disponerer ufornuftigt og derved formøbler midlerne begrænset til, hvad denne selv har tjent.

Da VML som angivet alene regulerer den mindreåriges økonomiske forhold, vil der kunne forekomme situationer, hvor forældremyndighedsindehaveren har adgang til at træffe afgørelse om den unges personlige forhold, der ville kunne hindre den unge i at råde frit over sit selverhverv eller andre midler undergivet den mindreåriges frie rådighed.¹⁴

I forhold til alderskravet må det konstateres, hvorvidt den unge "har erhvervet [midlerne] ved eget arbejde, efter at de er fyldt 15 år". Arbejdet skal være udført efter det fyldte 15. år, og afgørende bliver hvornår vederlaget er fortjent. Dette må afgøres ud fra almindelige obligationsretlige principper om fordringers stiftelse og vil som udgangspunkt være, når den unge har erlagt sin arbejdsydelse.¹⁵ Det afgørende er derfor, hvornår den unge har opnået et krav på vederlaget, og det er derimod normalt uden betydning, hvorvidt vederlaget er forfaldent eller udbetalt.¹⁶

Ved *eget arbejde* forstås ethvert personligt, legemligt eller åndeligt arbejde, hvorved også forfatter- og kunstnerhonorarer er omfattet.¹⁷ I takt med internettets og sociale mediers udbredelse fremkommer der nye muligheder for at ernære sig herved. Her tænkes på de såkaldte *influencere*, *bloggere*, *streamere*, mv. Foruden de markedsføringsretlige problemstillinger, der særligt knytter sig hertil vedrørende børn og unge, som falder uden for denne afhandling, giver disse typer af beskæftigelse også anledning til overvejelser i forhold til, hvorvidt der er tale om *arbejde* som alene kræver værgens godkendelse, eller hvorvidt der er tale om *næring eller anden virksomhed*, der foruden værgens tilladelse kræver Familieretshusets godkendelse, jf. VML § 43, stk. 1. Dette behandles nedenfor i afsnittet vedrørende VML § 43 og er i relation til VML § 42, stk. 1, nr. 1 uden betydning, da hvad den unge tjener ved at udøve egen virksomhed, der drives med Familieretshusets godkendelse efter § 43, stk. 1, ligeledes er omfattet af den frie rådighed.¹⁸

Det følger af VML § 42, stk. 1, nr. 1, at der skal være tale om den unges "arbejde". Dette medfører, at for eksempel børnepensionsydelser falder udenfor bestemmelsen.¹⁹ Tilsvarende er erstatning for person- eller tingsskade ikke omfattet af bestemmelsen, med undtagelse af erstatning for ting, der er underlagt den mindreåriges frie rådighed eller erhvervet for selverhverv, jf. VML § 42, stk. 2 om surrogater.

VML § 42, stk. 1, nr. 2 – Overladt til frirådighed som gave eller friarv ved testamente

VML § 42, stk. 1, nr. 2 omhandler hvad der overlades den mindreårige til fri rådighed ved gave eller som friarv ved testamente. Ved et gaveløfte forstås et tilsagn der "går ud på at tilføre en anden en vederlagsfri fordel på giverens bekostning, og efter den traditionelle definition er det tillige et krav, at løftet fremtræder som et udslag af gavmildhed".²⁰ For så vidt angår gaver til den mindreårige, er det ikke et krav, at gavegiver udtrykkeligt har bestemt at gaven undergives den mindreåriges frie rådighed. Såfremt der ikke gives udtrykkeligt tilsagn om at den umyndige kan anvende gaven, som

---

¹⁴ Et eksempel herpå kunne være såfremt den unge køber en rejse, hvor forældremyndighedsindehaveren ville kunne modsætte sig dennes gennemførelse for eksempel under hensyntagen til den unges manglende modenhed, forsømmelse af skolegang eller andet forhold som forældremyndighedsindehaveren træffer bestemmelse om.

¹⁵ Jf. nærmere herom fx Torsten Iversen: "Obligationsret 1. del", 6. udg., 2019, s. 153 ff.

¹⁶ Jf. Lennart Lyng Andersen m.fl.: "Umyndiges formue", 1988, s. 161.

¹⁷ Jf. Svend Danielsen og Rie Thoustrup Sørensen: "Værgemålsloven med kommentarer", 2. udg., 2017, s. 648.

¹⁸ Jf. Svend Danielsen og Rie Thoustrup Sørensen: "Værgemålsloven med kommentarer", 2. udg., 2017, s. 648.

¹⁹ Jf. Lennart Lyng Andersen m.fl.: "Umyndiges formue", 1988, s. 159 f.

²⁰ Jf. Lennart Lyng Andersen og Palle Bo Madsen: "Aftaler og Mellemmænd", 7. udg., 2017, s. 77.

denne ønsker, må det bero på en fortolkning af gaveløftet.²¹ Foruden en udtrykkelig tilkendegivelse om fri rådighed kan det endvidere være underforstået eller ligge i situationen. Dette vil ofte være tilfældet ved for eksempel lejlighedsgaver givet i anledning af den mindreåriges fødselsdag, konfirmation, jul eller lignende, hvor gavegiver ikke har tilkendegivet andet. Modsat i VML § 42, stk. 1, nr. 1 findes der ikke nogen aldersgrænse i nr. 2, hvilket betyder, at selv mindre børn vil kunne modtage gaver til fri rådighed og råde retligt herover.

På trods af, at den mindreårige ikke på egen hånd kan forpligtige sig retligt, herunder ved afgivelse af en accept, jf. hovedreglen i VML § 1, stk. 2, er der ikke noget til hinder for, at denne kan erhverve rettigheder ved et gaveløfte afgivet til den mindreårige, som ikke forudsætter nogen modydelse, da der ikke er noget (beskyttelses)hensyn at tage til den mindreårige. Et rent gaveløfte til en mindreårige er således bindende for løftegiveren, såfremt den mindreårige har dømmekraft nok til at forstå, hvad løftet går ud på.²² Afgørende bliver da, hvad den tilsagte ret indeholder og hvorvidt den mindreårige modtager besidder en tilstrækkelig modenhed og dømmekraft til, at denne forstår betydningen af gaven.²³ Eksempelvis vil et mindre barn uden videre kunne modtage en cykel eller andet legetøj, men derimod ikke værdipapirer. Modsat ville en 17-årig med tilstrækkelig viden og modenhed kunne modtage værdipapirer og disponere frit herover.

Det er endvidere en betingelse for at VML § 42, stk. 1, nr. 2 finder anvendelse, at der er tale om en ren erhvervelse.²⁴ Dette begrundes i hensynet til den mindreårige selv. Der er ikke noget til hinder for, at denne modtager gaver og (for)bruger disse, men beskyttelseshensyn bevirker, at den mindreårige ikke på egen hånd kan modtage en gave, hvortil der knytter sig økonomiske pligter, som den mindreårige formodningsvist ikke kan overskue konsekvenserne af. Dette følger ligeledes af grundsatningen i værgemålsbekendtgørelsens²⁵ § 7, hvoraf det følger, at det kræver Familieretshusets godkendelse, såfremt den mindreårige skal kunne påtage sig gældsforpligtigelser. Det er således ikke tilstrækkeligt, at gaveelementet udgør den overvejende del af gaven. Dette er fastslået i U 1960.445 V, hvor en faders overdragelse af skødet på en ejendom til sin 16-årige søn afvistes fra tinglysning, da amtets samtykke til erhvervelsen af ejendommen ikke forelå. Dette skete til trods for, at ejendommen var vurderet til 85.000 kr. og at denne alene var behæftet med en restgæld på 64.000 kr. og at faderen ifølge skødet påtog sig personlig hæftelse for enhver forpligtigelse i relation til ejendommen, indtil sønnen blev myndig.

Såfremt den umyndige ikke ønsker at modtage en gave efter VML § 42, stk. 1, nr. 2, tilkommer der den umyndige en selvstændig kompetence til at afslå denne, hvorved dette kan gøres uden værgens medvirken.²⁶ Dette betyder, at den mindreåriges forældre, der som udgangspunkt også er værger, jf. ovenfor, ikke kan afslå en gave på den mindreåriges vegne, på trods af at denne findes unyttig eller besværlig. Forældremyndighedsindehaveren vil dog kunne afslå en gave på den umyndiges vegne, som led i udøvelsen af forældremyndigheden, hvor det ikke er økonomiske hensyn, der ligger bag beslutningen men derimod den mindreåriges personlige forhold.²⁷

---

²¹ Jf. Lennart Lyng Andersen m.fl.: "Umyndiges formue", 1988, s. 174 og Finn Taksøe-Jensen: "Personretten", 1981, s. 79.

²² Jf. Lennart Lyng Andersen og Palle Bo Madsen: "Aftaler og Mellemmænd", 7. udg., 2017, s. 137.

²³ Jf. Svend Danielsen og Rie Thoustrup Sørensen: "Værgemålsloven med kommentarer", 2. udg., 2017, s. 649.

²⁴ Jf. Svend Danielsen og Rie Thoustrup Sørensen: "Værgemålsloven med kommentarer", 2. udg., 2017, s. 649.

²⁵ Lovbekendtgørelse nr. 1444 af 12. december 2013.

²⁶ Jf. Lennart Lyng Andersen m.fl.: "Umyndiges formue", 1988, s. 174.

²⁷ Jf. Svend Danielsen og Rie Thoustrup Sørensen: "Værgemålsloven med kommentarer", 2. udg., 2017, s. 659. Et eksempel herpå kunne være hvor den umyndige gives en oplevelsesgave, der involverer risikobetonet aktivitet som den umyndige ikke findes egnet til eller modtagelse af et kæledyr, der kræver mere pasning, end den umyndige selv kan klare.

VML § 42, stk. 1, nr. 2 omfatter endvidere, hvad den unge modtager som friarv ved testamente. For at den mindreårige kan opnå fri rådighed over arven, stilles der krav om, at dette står i testamentet eller klart fremgår deraf.²⁸

VML § 42, stk. 1, nr. 3 – Overladt til fri rådighed af værger

VML § 42, stk. 1, nr. 3 angiver at den mindreårige har fri rådighed over, hvad der er overladt denne af værger efter VML § 25, stk. 3. Efter VML § 25, stk. 3 kan værger, hvis denne finder det forsvarligt, at den, der er underværgemål, sørger for sine egen behov overlade denne penge til dette formål. Der findes ligeledes ingen aldersgrænse efter nr. 3 for hvornår den mindreårige kan overlades midler til fri rådighed, men dette beror i stedet på en konkret vurdering af den mindreåriges evner til at handle på egen hånd, foretaget af værger, hvorved beskyttelsen af den mindreåriges interesser opretholdes.

VML § 42, stk. 2 – Indtægter, surrogater og gældsforpligtigelser

Det følger af VML § 42, stk. 2, at rådigheden efter stk. 1 også omfatter indtægter af det erhvervede, og hvad der træder i stedet herfor. Dette medfører, at den mindreårige i medfør VML § 42, stk. 2 gyldigt kan råde over indtægter af selverhverv, jf. stk. 1, nr. 1 og af gaver og arv omfattet af stk. 1, nr. 2. Den frie rådighed omfatter for eksempel indtægter i form af renter, afkast af værdipapirer og eller udbytte på aktier.²⁹ Sædvanligvis anses også gevinster på spil og lotterier for indtægter.³⁰ I forhold til mindreåriges råden over denne form for indtægt er svaret dog ikke afklaret, og der er uenighed i litteraturen om, hvorvidt gevinster er omfattet af den mindreåriges frie rådighed. Det følger af Svend Danielsen og Rie Thoustrup Sørensen: "Værgemålsloven med kommentarer" s. 645, at gevinster som udgangspunkt er til den umyndiges frie råden, men det må afhænge af på hvilket grundlag, der deltales i lotteriet eller konkurrencen. Det anføres videre i Lennart Lyng Andersen m.fl.: "Umyndiges formue", s. 160 at "[det kan] være tvivlsomt, hvorvidt en lotterigevinst eller tipspræmie, hvor indsatsen er betalt med selverhvervede midler, er noget, der tilfalder den mindreårige som "indtægt" af egne midler, idet man med en vis ret kan hævde, at der her er tale om, at *tilfældet* i større eller mindre grad har været medvirkende til at skaffe den umyndige indtægten". Frem for en fortolkning af (nu) VML § 42, søges problemet her løst ud fra friere overvejelser, hvor VML § 42 hverken trækker i den ene eller anden retning. I stedet lægger Lyng Andersen vægten på beløbets størrelse, hvor der, såfremt der er tale om beløb, som ikke anses for at stå i væsentligt misforhold til det den umyndige sædvanligvis har adgang til at råde over, efter forfatterens opfattelse ikke er anledning til at behandle dette anderledes end andre indtægter.³¹ Heraf følger, at større gevinster må falde udenfor den mindreåriges selvstændige råden.

Ud fra et beskyttelseshensyn i forhold til den mindreårige mod dennes egen umodenhed, manglende evne til at overskue eventuelle konsekvenser af (større) dispositioner og risikoen for, at en større gevinst formøbles ufornuftigt, findes der en vis støtte for synspunktet om at lade større gevinster falde udenfor den mindreåriges frie rådighed. Heroverfor kan det dog anføres, at dette ville stride mod den sædvanlige juridiske forståelse af, at "indtægter" omfatter gevinster (af enhver art). Yderligere kan det anføres, at behovet for at beskytte den mindreårige mod at formøble en større gevinst kan varetages ved, at den mindreårige fratages rådigheden herover efter værgemålslovens § 42, stk. 3, hvor værger, med Familieretshuset godkendelse, kan fratage den mindreårige rådigheden over midler omfattet af stk. 1, såfremt dette er nødvendigt af hensyn til den mindreåriges velfærd. Derudover kan det

---

²⁸ Jf. nærmere herom Svend Danielsen og Rie Thoustrup Sørensen: "Værgemålsloven med kommentarer", 2. udg., 2017, s. 650 og Lennart Lyng Andersen m.fl.: "Umyndiges formue", 1988, s. 174 f.

²⁹ Jf. Svend Danielsen og Rie Thoustrup Sørensen: "Værgemålsloven med kommentarer", 2. udg., 2017, s. 654.

³⁰ Jf. Lennart Lyng Andersen m.fl.: "Umyndiges formue", 1988, s. 160 og forudsætningsvis Irene Nørgaard, mfl. "Familieret", 4. udg., 2019, s. 154.

³¹ Jf. Lennart Lyng Andersen m.fl.: "Umyndiges formue", 1988, s. 160, note. 12.

endvidere anføres, at der ikke i den danske værgemålslov er medtaget et normalforbehold modsat for eksempel den tilsvarende norske Vergemålslovs § 12, stk. 1, der alene omfatter ”normal afkastning”, som ikke findes at omfatte spilgevinster.³² Ud fra disse betragtninger må også større gevinster efter min opfattelse anses for indtægter i relation til VML § 42, stk. 2 og er som følge heraf underlagt den mindreåriges frie råden. Såfremt en konkret vurdering af hensynet til den mindreårige og dennes velfærd da tilsiger andet må rådigheden i stedet fratages efter VML § 42, stk. 3, jf. nærmere herom nedenfor.

Som følge af den teknologiske udvikling forekommer også nye typer af (virtuelle)aktiver, som har visse karakteristika tilfælles med lotterigevinster. Af særlig relevans for unge, der er hyppigere brugere af computerspil, ses dette for eksempel i forhold til de såkaldte ”loot boxes”, hvorved spilleren køber en virtuel kasse med ukendt kosmetisk indhold af varierende sjældenhed, som spilleren senere kan anvende i spillet i form af ”skins”³³ eller lignende. I nogle spil kan disse genstande sælges udenfor selve spillet for penge, og har derved en reel monetær værdi, der er afhængig af genstandens sjældenhed. Som eksempel kan nævnes computerspil som Counter-Strike: Global Offensive, hvor sjældne skins kan have en værdi op mod 10.000 kr., og det mest sjældne skin i Counter-Strike blev solgt i 2018 for 61.052,63 USD (ca. 410.000 kr.).³⁴ Herved kan unge komme i besiddelse af relativt værdifulde aktiver. Hvorvidt *skins* retligt anses for værende gevinster, og dermed indtægt, eller surrogater er ikke afklaret, da det kan anføres at spilleren er sikret en ”gevinst” ved køb af en *loot box*, hvilket taler for surrogation. Dette er dog uden betydning i forhold til den mindreåriges rådighed, da både gevinster med høj værdi, jf. ovenfor og surrogater, jf. straks nedenfor, er omfattet af den frie rådighed efter VML § 42, stk. 2, hvorfor mindreårige frit vil kunne råde over de virtuelle skins, såfremt de er erhvervet for midler omfattet af VML § 42, stk. 1.

Rådigheden gælder også surrogater, da ”hvad der træder i stedet for” midlerne omfattet af VML § 42, stk. 1 også er omfattet, jf. VML § 42, stk. 2. Som følge heraf kan den unge frit råde over genstande købt for de i stk. 1 nævnte midler, herunder forsikringssummer, skadesforsikringer og lignende hidrørende fra disse.³⁵ Foreligger der et surrogat, som alene delvist er erhvervet for midler omfattet af den mindreåriges frie rådighed, kan den mindreårige ikke frit råde herover, hvilket blev fastslået i U 1959.227 V: En umyndig havde for 1.275 kr., hvoraf 600 kr. hidrørte fra selverhverv, købt en motorcykel som han senere byttede med en anden motorcykel. Den motorcykel som den umyndige havde byttet sig til, solgtes efterfølgende til tredjemand uden værgens godkendelse. Landsretten fandt aftalen ugyldig som følge af den mindreåriges umyndighed og henset til at en ”ikke ubetydelig del af købesummen for den købte cykel ikke hidrørte fra selverhverv”. Henset til landsrettens udtalelse vedrørende den ikke ubetydelige del af købesummen, som den umyndige ikke kunne råde over, kan det ikke udelukkes, at såfremt den mindreårige erhverver et aktivt for blandende midler og overvejende betaler med midler over hvilke han frit kan råde, vil han også frit kunne råde over surrogatet.

Det følger af VML § 42, stk. 2, 2. pkt., at rådigheden efter VML § 42, stk. 1 ikke skaber en adgang for den mindreårige til at påtage sig gældsforpligtigelser. En parallel regel hertil findes i værgemålsbekendtgørelsens § 7, hvoraf det følger, at værgen skal have Familieretshusets godkendelse til at stifte gæld udover, hvad der sædvanlig kræves til fyldestgørelse af fornødenhederne for den, der er under værgemål. Dette medfører, at den mindreårige ikke kan forpligte sig til at betale gæld med selverhverv eller andre midler, denne har fået overladt til fri rådighed i medfør efter VML § 42, stk. 1. Indgår den umyndige alligevel en aftale, hvorved denne stifter en gældsforpligtigelse, er aftalen da ugyldig, jf.

³² Jf. Svend Danielsen og Rie Thoustrup Sørensen: ”Værgemålsloven med kommentarer”, 2. udg., 2017, s. 654.

³³ En virtuel genstand i spillet, som medfører kosmetiske ændringer.

³⁴ <https://skins.cash/blog/expensive-csgo-skins/>

³⁵ Jf. Svend Danielsen og Rie Thoustrup Sørensen: ”Værgemålsloven med kommentarer”, 2. udg., 2017, s. 654.

udgangspunktet i VML § 1, stk. 2 smh. VML § 42, stk. 2, 2. pkt. Som følge heraf er der anledning til at undersøge i hvilke tilfælde der foreligger en gældsstiftelse, der bevirker, at den mindreårige ikke gyldigt kan foretage dispositionen på egen hånd.

Det er klart, at den mindreårige ikke på egen hånd kan optage lån, da der herved påtages en gældsforpligtigelse. Derudover kan den mindreårige heller ikke indgå aftale om kreditkøb eller køb på afbetaling på trods af, at det eventuelt aftales, at der senere skal betales med midler omfattet af VML § 42, stk. 1. Den manglende adgang til at påtage sig gældsforpligtigelser hænger sammen med det beskyttelsesbehov, der er i forhold til mindreårige, og dette gør sig særligt gældende ved kreditkøb. Dels skyldes dette, at det er vanskeligere at overskue en kontrakt, hvorved man binder sig ud i fremtiden end en aftale, hvorved man erlægger hele købesummen med det samme, og dels knytter der sig automatisk yderligere forpligtigelser til en gældsforpligtigelse, der ikke opfyldes rettidigt, såsom renter, rykkergebyrer og sagsomkostninger.³⁶ Forbuddet mod køb på afbetaling er blandt andet behandlet i U 1952.903 Ø: En mindreårig havde indgået en aftale om køb af en motorcykel på afbetaling. Han havde erlagt en udbetaling på 400 kr. som hidrørte fra hans selverhverv, og derudover skulle han betale 111 kr. pr. måned. Da værgeren efterfølgende blev bekendt med den indgåede aftale, krævede han udbetalingen tilbagebetalt med henvisning til umyndigheden og dermed afbetalingsaftalens ugyldighed. Retten fandt aftalen ugyldig, da den mindreårige ikke på egen hånd kunne indgå afbetalingsaftalen, hvorved der skete gældsstiftelse.

Såfremt den mindreårige har købt en ting på kredit, men senere har erlagt hele købssummen eller dele heraf til en sælger i god tro vedrørende den mindreåriges frie rådighed over midlerne, vil kontrakten ikke efterfølgende kunne anfægtes som ugyldig. Det samme må antages at gælde, selv om hele betalingen ikke er blevet erlagt, hvis sælgeren erklærer sig tilfreds med den betaling, han allerede har modtaget og fraskriver sig alle yderligere krav.³⁷ Der er ikke herved tale om, at den mindreårige efterfølgende ratihaberer den ugyldige aftale om køb på kredit – hvilket den mindreårige selvsagt ikke kan, da denne er uden retlig handleevne, jf. udgangspunktet i VML § 1, stk. 2, men i stedet bæres retstilstanden af reale hensyn til samhandlens interesse.³⁸

Forbuddet mod gældsstiftelse gælder også i forhold til abonnementsaftaler. Dette gælder såfremt ydelsen betales bagud, og der er et opsigelsesvarsel, hvorved der foreligger et gældsforhold. Forbuddet gælder uanset hvad ydelsen vedrører, hvad end der er tale om internet, telefoni, spil eller vittigheder. Ugyldigheden af disse aftaler gælder uanset, at den mindreårige rent faktisk måtte have tilstrækkelige midler til fri rådighed til løbende at erlægge de pligtige beløb.³⁹ Dette gælder ligeledes ved lejeaftaler, hvor der betales bagud, og der er et opsigelsesvarsel, hvorved der foreligger et gældsforhold. Anderledes forholder det sig, hvor der er tale om en abonnements- eller lejeaftale, hvor ydelsen i henhold til aftalen betales forud med midler som den mindreårige frit kan råde over efter VML § 42, stk. 1, og der ikke påhviler den mindreårige videregående forpligtelser i forhold til vedligeholdelse eller et opsigelsesvarsel.⁴⁰ Hvis der i lejeaftalen er vilkår om at den mindreårige skal betale et indskud eller depositum er dette vilkår i strid med forbuddet mod gældsstiftelse efter VML § 42, stk. 2, uanset om den mindreårige kan erlægge hele beløbet forud med midler omfattet af VML § 42, stk. 1, da et sådan vilkår vil udgøre en ”forudbetaling” af fremtidige gældsforhold.⁴¹ Indeholder aftalen

---

³⁶ Jf. Jørgen Nørgaard i U 1978 B s. 255.

³⁷ Jf. Lennart Lyng Andersen og Palle Bo Madsen: "Aftaler og Mellemmænd", 7. udg., 2017, s. 141.

³⁸ Jf. Lennart Lyng Andersen og Palle Bo Madsen: "Aftaler og Mellemmænd", 7. udg., 2017, s. 142. Anderledes måske Anne-Dorte Bruun Nielsen i U 2016 B, s. 198.

³⁹ Jf. Svend Danielsen og Rie Thoustrup Sørensen: "Værgemålsloven med kommentarer", 2. udg., 2017, s. 656.

⁴⁰ Jf. Lennart Lyng Andersen m.fl.: "Umyndiges formue", 1988, s. 168.

⁴¹ Jf. Lennart Lyng Andersen m.fl.: "Umyndiges formue", 1988, s. 168.

alligevel et sådant vilkår kan den mindreårige ikke forpligtiges heraf, men må alene tåle at det indbetalte beløb anvendes til udbedring af skader på det lejede, der skyldes den mindreåriges uforsvarlige forhold, da der her ikke er tale om den mindreårige har påtaget sig en betalingsforpligtigelse men derimod har pådraget sig denne efter de almindelige erstatningsregler, jf. nærmere herom nedenfor. De samme betragtninger gør sig gældende for så vidt angår leje af løsøre, således at den mindreårige alene gyldigt kan indgå en lejeaftale herom, såfremt hele lejeudbetalingen betales forud med midler omfattet af VML § 42, stk. 1 og der ikke påhviler den mindreårige vedligeholdelsesforpligtigelser.⁴²

Ved køb af fast ejendom må de samme beskyttelseshensyn som ved køb på afbetaling gøre sig gældende. Derved kan umyndige ikke erhverve fast ejendom på trods af, at købesummen kan erlægges med midler som den umyndige har fri rådighed over, uden værgens samtykke og Familieretshusets godkendelse, da der til fast ejendom knytter sig en række accessoriske udgifter såsom ejendomsværdiskat, grundskyld, mv. Dette er behandlet i U 1964.684 Ø: En umyndig kunstmaler havde erhvervet et sommerhus for 22.000 kr. med 5.000 kr. i udbetaling, som blev erlagt med den umyndiges selverhverv. I sælgerpantebrevet var det anført, at dette var uden personligt gældsansvar, da udstederen var umyndig. Den umyndiges far og værge havde endvidere underskrevet ”som værge og simpel kautionist for gældens betaling”. Skødet blev afvist fra tinglysning af tinglysningsretten da ”udstedelsen af pantebreve til sælgerne - uanset pantebrevene er uden personligt gældsansvar - må antages at være omfattet af myndighedslovens § 39 ”påtage sig gældsforpligtelser”, eller i hvert fald ganske at måtte ligestilles hermed. Erhvervelsen kræver derfor pupilauctoriteternes tiltræden, men en sådan foreligger ikke”, hvilket blev stadfæstet af landsretten. Det kan dermed konstateres, at såfremt en mindreårig ønsker at erhverve fast ejendom, da kræver dette foruden værgens tilladelse også Familieretshusets godkendelse, på trods af at købesummen ville kunne erlægges med midler, som den mindreårige har fri rådighed over.

I forhold til pantsætning er det tvivlsomt i hvilket omfang en mindreårig kan pantsætte sit selverhverv eller genstande i øvrigt omfattet af VML § 42. Det må her holdes for øje, at enhver form for pantsætning, hvad enten der til panteretten er knyttet en personlig fordring eller ej indebærer, at pantsætteren påtager sig en forpligtigelse til at præstere en pengeydelse, såfremt han vil beholde den pantsatte genstand.⁴³ Der er altså dermed tale om en fremtidig forpligtigelse – som netop for mindreårige kan være særligt svære at overskue konsekvenserne af. Spørgsmålet er for så vidt angår håndpant behandlet i U 1964.24 H: En mindreårig havde foretaget håndpantpantsetninger i Det kgl. Assistenthus. De håndpantpantsette genstande var nogle, som den mindreårige frit kunne råde over, da disse var givet ham som gave eller købt for penge, som han havde modtaget som gave til fri rådighed. Da værgen blev bekendt med den mindreåriges pantsætninger, anlagde denne sag mod pantehaver med påstand om udlevering af genstandene mod tilbagelevering af lånesedlerne, idet værgen gjorde gældende, at der var tale om en ugyldig aftale. Højesteret anførte, at der ”ikke ved pantsætninger til Assistenthuset [opstår] nogen personlig fordring mod pantsætteren. Det tiltrædes, at de af den umyndige foretagne pantsætninger i hvert fald under disse omstændigheder ikke går ud over den (...) hjemlede råden”. Ved dommen er der ikke taget stilling til gyldigheden af en mindreåriges pantsætninger i øvrigt, hverken for så vidt angår de situationer, hvor der ville opstå en personlig fordring mod den mindreårig eller underpantpantsetning. Spørgsmålet er derfor endnu uafklaret i både litteratur og retspraksis.⁴⁴ Med udgangspunkt i de beskyttelseshensyn, der er at tage til mindreårige, herunder manglende evne til at overskue konsekvensen af retlige dispositioner, særligt for så vidt angår fremtidige forpligtigelser,

⁴² Jf. Lennart Lyng Andersen m.fl.: "Umyndiges formue", 1988, s. 168 f.

⁴³ Jf. Lennart Lyng Andersen m.fl.: "Umyndiges formue", 1988, s. 170.

⁴⁴ Jf. Lennart Lyng Andersen m.fl.: "Umyndiges formue", 1988, s. 169 f. med henvisninger.

kan der *de lege ferenda* argumenteres for, at sådanne pantsætninger ikke gyldigt bør kunne foretages af den mindreårige.

Hvorvidt betaling med elektroniske betalingsmidler, herunder betalingskort, findes at udgøre gældsstiftelse er behandlet nedenfor i forbindelse med behandlingen af pengereglen og findes ikke at udgøre gældsstiftelse, hvorfor de mindreårige kan benytte sig heraf, uden at der derved foreligger gældsstiftelse i strid med VM § 42, stk. 2.

Såfremt den mindreårige på egen hånd indgår en aftale som i medfør af VML § 42, stk. 2 er ugyldig, reguleres hæveopgøret da af de særlige bestemmelser i VMLs kapitel 7, jf. nedenfor.

VML § 42, stk. 3 – Fratagelse af rådigheden efter nr. 1-3

Det følger af VML § 42, stk. 3, at værgeren med Familieretshusets godkendelse kan fratage den umyndige rådigheden over midler omfattet af VML § 42, stk. 1, såfremt dette er nødvendigt af hensyn til den umyndiges velfærd. Denne bestemmelse må ses i lyset af, at VML § 42, stk. 1 i sig selv er en fravigelse af udgangspunktet efter VML § 1, stk. 2, om at umyndige ikke gyldigt kan indgå retshandlinger eller råde over deres formue. VML § 42, stk. 1 giver da den mindreårige mulighed for at handle på egen hånd i et omfang, hvor der ikke findes samme beskyttelseshensyn at tage til den mindreårige, hvad end det er fordi der alene rådes over hvad denne har fået overladt til fri rådighed, eller selverhverv som en ung over 15 år selv har tjent. Viser det sig da, at den mindreårige på trods heraf ikke har den fornødne modenhed til at råde over midlerne eller selverhvervet på en tilstrækkelig hensigtsmæssig måde, må man ud fra hensynet til den mindreårige selv og dennes velfærd fratage den mindreårige adgangen til at råde herover, således at formuen ikke sættes over styr. Efter den tidligere myndighedslov tilkom der forældrene en diskretionær kompetence til at fratage den mindreårige rådigheden, hvorved fratagelsen alene beroede på et skøn udøvet af forældrene – uden inddragelse af den mindreårige og uden offentlig godkendelse. Dette blev med værgemålsloven ændret, således at det nu er værgeren (der som udgangspunkt stadig er forældrene), der kan fratage den mindreårige rådigheden med Familieretshusets godkendelse.

For så vidt angår de mindreårige under 15 år har disse som oftest ikke adgang til at råde over større summer, da de ikke frit kan råde over eventuelt selverhverv, men alene hvad de har fået overladt til fri rådighed ved gave eller friarv, hvilket mindsker beskyttelsesbehovet. Havde man ikke ønsket, at den mindreårige kunne bruge midlerne kunne man blot undlade at overlade den mindreårige disse til fri rådighed. For så vidt angår de unge i alderen 15 til 18 år anføres det i forarbejderne til værgemålsloven, at konsekvensen af, at en ung i alderen 15 til 18 år har midler til egen rådighed, som han eller hun frit kan disponere over, også bør være, at disse midler ikke uden videre kan fratages den unge, selv om værgeren måske ikke er enig i de dispositioner, som den unge foretager.⁴⁵ Dette vil også medvirke til, at styrke principperne om at større børn og unge skal deltage i beslutninger om deres egne personlige og økonomiske forhold. Det anføres endvidere i forarbejderne, at det formentlig kun sjældent vil forekomme, at der skal træffes afgørelse efter denne bestemmelse, blandt andet fordi bestemmelsen ikke omfatter tilfælde, hvor en ung mellem 15 og 18 år selv træffer aftale med sine forældre (der som udgangspunkt også er værger) om, at de skal administrere midler omfattet af VML § 42, stk. 1.⁴⁶ Dette understøttes af, at spørgsmålet ikke findes behandlet i retspraksis og der kendes ikke administrativ praksis på området.⁴⁷

Det i forarbejderne anførte om forventet sjælden anvendelse af VML § 42, stk. 3 i relation til mindreårige må ses i lyset af, at der er tale om en ekstra beskyttelse af den mindreårige i situationer hvor der

⁴⁵ Jf. Folketingstidende 1994-95, tillæg A, s. 2457.

⁴⁶ Jf. Folketingstidende 1994-95, tillæg A, s. 2457.

⁴⁷ Jf. Svend Danielsen og Rie Thoustrup Sørensen: "Værgemålsloven med kommentarer", 2. udg., 2017, s. 659.

sædvanligvis ikke findes samme beskyttelsesbehov og fratagelsen af rådigheden forudsætter, at der er uenighed mellem den mindreårige og dennes værge om hvorvidt den mindreårige selv bør kunne råde. Dette giver, som anført ovenfor, normalt ikke anledning til sager. I visse situationer vil reglen formentligt kunne tænkes anvendt. Dette kunne for eksempel være ved større lotterigevinster, der også findes at være omfattet af den frie rådighed efter VML § 42, stk. 1 og 2, hvorved den mindreårige i princippet frit kan råde herover. Den situation, der foreligger hvor en ung har vundet ”den store gevinst” og derved får en større gevinst til fri rådighed forekommer oplagt anderledes end den situation, hvor den samme unge har tjent en for alderen sædvanlig løn gennem eget arbejde. I et sådan et tilfælde vil beskyttelseshensynet til den unge, dennes velfærd og dennes manglende evne til at overskue konsekvenserne af sine dispositioner tale for en fratagelse af rådigheden over gevinsten, således at denne ikke formøbles ufornuftigt. Tilsvarende må det kunne forventes, at såfremt unge, der undtagelsesvis driver selvstændig virksomhed eller udøver næring, jf. nærmere herom nedenfor, som for eksempel influencere, bloggere, streamere hvorved de tjener større summer ville kunne fratages rådigheden over selverhvervet, såfremt de på grund af manglende modenhed ikke på fornuftig vis kan administrere dette.

Såfremt rådigheden fratages efter VML § 42, stk. 3, så følger det af udgangspunktet i VML § 1, stk. 3, at dispositionsretten atter tilkommer værgen. Den legitimation, der følger af VML § 42, stk. 1 og 2 bortfalder ikke ved fratagelsen af rådigheden efter VML § 42, stk. 3, hvorfor en godtroende medkontrahent fortsat vil kunne støtte ret på en aftale med den mindreårige, såfremt denne har en faktisk rådighed over midlerne eller aktiverne. Såfremt værgen vil sikre, at den mindreårige ikke indgår aftaler vedrørende aktiverne eller selverhvervet, må den faktiske rådighed herover fratages. Det samme gør sig gældende i den situation, hvor selverhvervet endnu ikke er udbetalt og foreligger som en fordring på arbejdsgiveren vedrørende løn. Da må arbejdsgiveren underrettes om, at vederlaget og eventuelt fremtidigt vederlag ikke må stilles til den unges disposition, således at arbejdsgiveren ikke længere er i god tro, da arbejdsgiveren ellers kan betale med frigørende virkning til den unge.⁴⁸

VML § 43 – Unges mulighed for at udøve næring eller anden virksomhed

I VML § 43 findes endnu en undtagelse til udgangspunktet i VML § 1, stk. 2 om at mindreårige ikke selv kan forpligte sig ved retshandler eller råde over deres formue. Bestemmelsen vedrører den mindreåriges adgang til på egen hånd at udøve næring eller anden virksomhed, og har følgende ordlyd:

§ 43. Værge for en umyndig, der er fyldt 15 år, kan med Familieretshusets godkendelse tillade, at denne på egen hånd udøver næring eller anden virksomhed.

Stk. 2. En umyndig, der har tilladelse til at udøve næring eller virksomhed, kan på egen hånd indgå de retshandler, som falder inden for virksomhedens område.

Stk. 3. Værge kan med Familieretshusets godkendelse tilbagekalde tilladelsen. Tilbagekaldelsen får kun virkning for tredjemand, hvis denne kendte eller burde kende den.

Det følger heraf, at såfremt den mindreåriges værge, med Familieretshusets godkendelse, tillader at den mindreårige på egen hånd udøver næring eller anden virksomhed, så kan den mindreårige på egen hånd indgå de retshandler, som falder inden for virksomhedens område. Det bliver i den henseende relevant at undersøgt i hvilket omfang, der kan opnås Familieretshusets godkendelse og hvilke rets-

---

⁴⁸ Jf. Lennart Lynge Andersen m.fl.: "Umyndiges formue", 1988, s. 172.

handler, der er omfattet af VML § 43, stk. 2. I det følgende behandles den situation hvor den mindreårige ønsker at påbegynde næringsudøvelsen eller etablere virksomhed, hvorved drift af arvede virksomheder mv. efter VML § 34 ikke behandles.⁴⁹

VML § 43, stk. 1 – Værgens tilladelse og Familieretshusets godkendelse

Med værgemålslovens indførelse blev området for § 43 udvidet, således at denne også kom til at omfatte unge over 15 år. Af forarbejderne fremgår det, at bestemmelsen, der ikke ventes at få stor praktisk betydning, forudsættes administreret i overensstemmelse med hidtidig praksis for meddelelse af tilladelse til umyndiggjorte til at drive virksomhed på egen hånd, idet der dog naturligvis må tages hensyn til de særlige forhold, som er en følge af den mindreåriges unge alder.⁵⁰ Nedenfor gennemgås udvalgt praksis på området, med henblik på at fastslå i hvilket omfang den unge kan opnå tilladelse fra Familieretshuset.

I følgende sager blev der meddelt tilladelse:

TFA 2005.466 C: Sagen vedrørte en 17-årig, der et halvt år senere ville fylde 18 år, hvor der blev søgt om tilladelse til at drive selvstændig virksomhed med salg og udlejning af festkjoler. Virksomheden skulle drives med en skolekammerat, der ligesom ansøgeren gik på 2. år af HHX. Virksomheden skulle drives fra lejede lokaler med en husleje på 700 kr., der blev betalt forud i et tidsrum svarende til opsigelsesvarslet. Varelageret var på 10-15.000 kr. og omsætningen forventedes at blive mellem 50-70.000 kr., og der skulle alene købes nye kjoler i det omfang, at dette kunne betales af den løbende indtægt. Fædrene til ansøgeren og dennes skolekammerat kunne bistå med bogføringen i virksomheden. Under henvisning til pigens alder, virksomhedens karakter og den eventuelle risiko forbundet med driften meddeltes der tilladelse til, at pigen på egen hånd kunne udøve virksomhed.

TFA 1998.298/1 C: Sagen vedrørte en 16-årig, hvor der blev søgt om tilladelse til at udøve næring som forhandler af helseprodukter. Pigen var ved at tage en højere handelseksamen og havde en ryglidelse, hvorfor hun ikke havde mulighed for at tage fysisk arbejde som andre unge, som for eksempel ekspedient i en forretning eller lignende. Hun var godkendt forhandler af helseproduktet og havde udarbejdet detaljerede oversigter over den forventede omsætning og indtjening og faderen, der tidligere havde været selvstændig, kunne bistå med udarbejdelse af regnskaber. Der blev til brug for afgørelsen indhentet yderligere oplysninger vedrørende den økonomiske risiko, der eventuelt måtte være forbundet med virksomheden. Tilladelse blev herefter meddelt under betingelse af at hun alene afsatte produkterne til private kunder og at omsætningen ikke væsentligt oversteg 5.000 kr. om måneden. Der blev lagt vægt på den mindreåriges personlige forhold, virksomhedens karakter og den økonomiske risiko forbundet hermed.

TFA 2004.172 C: Sagen vedrørte en 17-årig, der et halvt år efter ville fylde 18 år. Den unge ønskede at oprette en enkeltmandsvirksomhed med det formål at udøve næring ved at renovere søgelændere på lystfartøjer. Omsætningen forventes at være mellem 100-200.000 kr., og varelageret på omkring 5.000 kr. I forbindelse med virksomheden ville behovet for markedsføring være begrænset og værgen samt den mindreåriges storebror ville bistå med regnskaberne. Derudover ville værgen indestå for forpligtigelserne over for det offentlige indtil den mindreårige fyldte 18 år. Tilladelsen blev givet, og der blev særligt lagt vægt på den mindreåriges alder, virksomhedens karakter og den økonomiske risiko, der var forbundet hermed.

I følgende sager blev der meddelt afslag:

---

⁴⁹ For nærmere herom se for eksempel Svend Danielsen og Rie Thoustrup Sørensen: "Værgemålsloven med kommentarer", 2. udg., 2017, s. 544 ff.

⁵⁰ Jf. Folketingstidende 1994/94 Tillæg A spalte 2458.

TFA 2017.64 C: Sagen vedrørte en 16-årig, der skulle begynde på handelsgymnasium og ønskede at drive et web- og reklamebureau som enkeltmandsvirksomhed. Han var i besiddelse af en hjemmeside, hvorfra han tilbød ydelser indenfor blandt andet webdesign og han havde en kundekreds. De forventede årlige udgifter var på ca. 4.300 kr. og der var en forventning omsætning på 100.000 kr. det første år. Der var ikke behov for lån til etablering eller drift. Der var andre selvstændige i den mindreåriges familie, der kunne bistå med regnskaberne og værgerne havde udstedet en friholdelseserklæring. Der fandtes ikke at foreligge særlige omstændigheder, der kunne begrunde en tilladelse, hvorfor der meddeltes afslag.

TFA 2010.159/1 C: Sagen vedrørte en 15-årig, der ville starte selvstændig virksomhed med salg af helseprodukter (samme produkter som i den ovenfor refererede TFA 1998.298/1 C). Moderen, som tillige var værge, forhandlede det samme produkt. I forbindelse med etableringen skulle der frigives ca. 45.000 kr. af drenges formue til køb af varelager, og de månedlige driftsudgifter forventedes at være omkring 2.000 kr. Den årlige omsætning forventedes at være omkring 250.000 kr. med en avance på mellem 25 % og 50 %. Anmodningen blev afslået.

TFA 2000.309 C: Sagen vedrørte en 15-årig pige, der ønskede at oprette en rengøringsvirksomhed. Det var anført i ansøgningen, at virksomheden forventede at give et overskud på 3.000 kr. om måneden og den ikke krævede særligt indrettede forhold. Endvidere var det anført, at der skulle indgås kontrakt med værgens egen virksomhed, der ikke ønskede at ansætte datteren som følge af administrativt merarbejde. Værgen var ligeledes selvstændig og beskæftigede sig med erhvervsrensning. Værgen ville bistå den mindreårige med regnskaber og generelt i forbindelse med virksomheden. Der meddeltes afslag, begrundet særligt med den mindreåriges unge alder og at der ikke var oplyst nogen tungtvejende grund til, at hun skrive drive egen virksomhed og dermed påtage sig de yderligere forpligtelser, som er forbundet hermed i forhold til et ansættelsesforhold.

TFA 2011.110 C: Sagen vedrørte en 16-årig, der ønskede at drive selvstændig virksomhed som fisker. Han havde det sidste år været ansat indenfor fiskerierhvervet og havde gennem mange år været aktiv medhjælp på faderens to fartøjer. Virksomheden forventedes at have en årlig omsætning på 700.000 kr. og et overskud på ca. 300.000 kr. Der skulle ikke ansættes arbejdskraft. Til etableringen skulle der anskaffes en fiskekutter til 650.000 kr., hvoraf den unge selv kunne finansiere 200.000 kr. og de resterende 450.000 kr. skulle lånefinansieres. Anmodningen blev afslået og der blev særligt lagt vægt på den unges alder og den økonomiske risiko forbundet med virksomheden.

TFA 2005.464/3 C: Sagen vedrørte tre unge i alderen 15-17 år, der anmodede om tilladelse til at drive en sangtrio i interessentskabsform. Den årlige omsætning var på mere end en million kr. og fortjenesten på ca. 200.000 kr. Det fremgik af udkastet til interessentskabskontrakten, at virksomheden skulle drives fra lejede lokaler på deres managers adresse, og at trioens foruden manageren skulle betale løn til mere end 6 sporadiske ansatte. Anmodningen blev afslået, med særlig henvisning til de unges alder og valg af selskabsformen, da de mindreårige efter interessentskabskontrakten forpligtes ved kaution eller anden sikkerhedsstillelse for tredjemands gæld, hvilket § 27 i værgemålsloven som udgangspunkt er til hinder for.

Det følger af afgørelserne, at praksis er restriktiv og afgørelserne træffes ud fra et konkret skøn over sagens omstændigheder. En tilladelse forudsætter som udgangspunkt, at den unge har en relevant uddannelse i forhold til virksomheden, at der foreligger den nødvendige startkapital, at tilladelsen ikke vil medføre en større økonomisk risiko og at ansøgningen er velbegrundet. Dette ses blandt andet i TFA 1998.298/1 C, hvor der blev lagt vægt på at den unge havde en ryglidelse, og dermed var ude af stand til at tage sædvanlig beskæftigelse. Der lægges derudover vægt på om der er mulighed for

bistand med regnskaberne, om den pågældende kan klare driften uden fremmed hjælp, og om planlægningen af virksomheden er tilstrækkeligt fyldestgørende til, at risikoen kan overskues. Dette er i overensstemmelse med udgangspunktet om, at beskyttelseshensynet til den mindreårige tilsiger, at denne ikke bør kunne råde retligt medmindre, der foreligger særlige omstændigheder, som kan begrunde dette.

Da reglen blev udvidet til også at omfatte mindreårige, fandt man, at der ”formentlig [er] et vist, om end meget begrænset, praktisk behov for sådanne regler.”⁵¹ Siden reglernes indførelse er der sket meget, og der er i samfundet i dag stort fokus på iværksætteri og entreprenørskab, hvilket kombineret med den teknologiske udvikling giver nye muligheder – og udfordringer. Dette ses blandt andet ved fremkomsten af muligheden for at ernære sig som for eksempel blogger, youtuber, influencer, streamer, mv. Fremkomsten af hverv som disse kan give anledning til retlige overvejelser i forhold til kvalificeringen deraf i relation til, hvorvidt der i forhold til den unge foreligger et arbejdstagerforhold, som alene kræver værgens samtykke eller hvorvidt der foreligger selvstændig virksomhed eller næring, som efter VML § 43 foruden værgens samtykke tillige kræver Familieretshusets godkendelse.

Retsstillingen er endnu ikke afklaret for så vidt angår de mindreåriges erhvervsmuligheder på området, men den kan søges belyst ved sammenligning med det skatte-, og momsretlige område. Skatteretligt sondres der mellem lønmodtagere, selvstændigt erhvervsdrivende og eventuelt honorarmodtagere. Personer, der modtager vederlag for personligt arbejde i et tjenesteforhold, anses som lønmodtagere.⁵² Ved vurderingen af hvorvidt der foreligger et tjenesteforhold, kan det tillægges betydning, at hvervgiveren har instruktions-, tilsyns- og kontrolbeføjelser over for hvervtageren, at indkomstmottageren udelukkende eller i overvejende grad har samme hvervgiver, og at der er indgået en arbejdskontrakt der fastlægger arbejdstid, opsigelsesvarsel, periodisk aflønning m.v.⁵³ Sammenlignes dette med ovenstående erhverv kan den unge, der har indgået en aftale med en hvervgiver formentlig ikke siges at være undergivet instruktions-, tilsyns- og kontrolbeføjelser, da den unge må have en vis frihed i forhold til, hvordan denne ønsker at promovere den ydelse eller det produkt, som aftalen vedrører, om end hvervgiveren må have en forventning om, at dette sker på en hensigtsmæssig måde, hvilket må stå den unge klart. Derudover vil den unge formentlig ikke udelukkende eller i overvejende grad have samme hvervgiver, idet det netop er karakteristisk, at de nævnte grupper i enkeltstående tilfælde reklamerer for et produkt eller en producent. Dertil vil det formentlig også være sjældent, at der foreligger en arbejdskontrakt, der fastlægger arbejdstid, opsigelsesvarsel og en aftale om periodisk aflønning, som ligeledes er typisk for arbejdstager.

Selvstændig erhvervsvirksomhed er omvendt kendetegnet ved, at der for egen regning og risiko udøves en virksomhed af økonomisk karakter med det formål at opnå overskud. En indkomst anses for erhvervet ved udøvelse af selvstændig erhvervsvirksomhed, såfremt indkomstmottageren tilrettelægger, leder, og fører tilsyn med arbejdet, og hvervgiveren ud over at erlægge den aftalte modydelse ikke har videregående forpligtelser over for ordretageren og at der i forbindelse hermed påtages en økonomisk risiko.⁵⁴ Den unge vil givetvis have en vis grad af frihed i relation til arbejdets tilrettelæggelse, men dette må ske under hensyntagen til hvervgiverens forventning om, at dette sker på en hensigtsmæssig måde og der vil for den unge heller ikke umiddelbart være nogen økonomisk risiko forbundet med denne form for arbejde.

---

⁵¹ Jf. Betænkning nr. 1247/1993, s. 329.

⁵² Jf. Jan Pedersen, mfl.: ”Skatteretten 1”, 8. udg., 2018, s. 346.

⁵³ Jf. Jan Pedersen, mfl.: ”Skatteretten 1”, 8. udg., 2018, s. 346.

⁵⁴ Jf. Jan Pedersen, mfl.: ”Skatteretten 1”; 8. udg., 2018, s. 347.

Honorarmodtagere er personer, der modtager vederlag for personligt arbejde uden for tjenesteforhold og som heller ikke anses for selvstændigt erhvervsdrivende.⁵⁵

For så vidt angår bloggere er klassificeringen heraf i skatteretlig henseende behandlet i SKM 2016.343 SR: En myndig skattepligtig, der ved siden af sine studier arbejdede som blogger og i den forbindelse havde haft indtægter ved at omtale forskellige virksomheders produkter på sin blog, blev anset for honorarmodtager og ikke for selvstændigt erhvervsdrivende, idet hun ikke havde haft nogen særlig økonomisk risiko ved arbejdet, og hun modtog alle sine arbejdsopgaver gennem det selskab, som hun havde indgået en samarbejdsaftale med. Hun kunne heller ikke anses for lønmodtager, da hun selv bestemte hvilke af de opgaver, som hun fik tilbudt af selskabet, der skulle omtales i sin blog og selv tilrettelagde sit arbejde, som hun udførte fra sit hjem og fra sin egen computer og hun modtog ikke nogen fast aflønning.

Det må antages, at youtubere, influencere, mv. arbejder på en lignende måde og derfor i skatteretlig henseende er honorarmodtagere og derved ikke findes at udøve selvstændig erhvervsvirksomhed. Virksomhedsbegrebet har dog i momsloven⁵⁶ et bredere anvendelsesområde. Det fremgår af momslovens § 3, at ”afgiftspligtige personer er juridiske eller fysiske personer, der driver selvstændig økonomisk virksomhed”. Bestemmelsen implementerer momssystemdirektivets⁵⁷ artikel 9, stk. 1, der har følgende ordlyd:

"Ved "afgiftspligtig person" forstås enhver, der selvstændigt og uanset stedet udøver økonomisk virksomhed uanset formålet med eller resultatet af den pågældende virksomhed.

Ved "økonomisk virksomhed" forstås alle former for virksomhed som producent, handlende eller tjenesteyder, herunder minedrift og landbrug, samt virksomhed inden for liberale og dermed sidestillede erhverv. Ved økonomisk virksomhed forstås navnlig udnyttelse af materielle eller immaterielle goder med henblik på opnåelse af indtægter af en vis varig karakter.”

Begrebet økonomisk virksomhed må derfor også omfatte bloggere, youtubere, influencere, mv. Det fremgår videre af momssystemdirektivets artikel 10, at:

"Eftersom økonomisk virksomhed kun kan udøves selvstændigt, jf. artikel 9, stk. 1, er lønmodtagere og andre personer ikke omfattet af momsreglerne, i det omfang de er forpligtede over for deres arbejdsgiver ved en arbejdskontrakt eller ved et andet retligt forhold, som skaber et arbejdstager-arbejdsgiverforhold med hensyn til arbejds- og aflønningsvilkår og arbejdsgiverens ansvar."

Det følger deraf, at bloggere, youtubere, influencere mv. som udgangspunkt er omfattet af momsloven, da de netop ikke er forpligtede i forhold til en arbejdsgiver, sml. SKM 2016.343 SR. Disse leverer endvidere ydelser mod vederlag, sml. momslovens § 4, hvilket medfører, at den unge, der ernærer sig på en sådan måde som udgangspunkt er momspligtig. Momsloven indeholder i § 47 en pligt til registrering for personer, der driver virksomhed. Denne pligt begrænses dog af momslovens § 48, hvori det anføres, at afgiftspligtige personer etableret her i landet uanset § 47, stk. 1, ikke skal registreres og betale afgift, når de samlede afgiftspligtige leverancer ikke overstiger 50.000 kr. årligt. For at den unge kan lade sig registre i henhold til momslovens § 48 forudsætter dette, at der foreligger et CVR-nummer i henhold til CVR-loven.⁵⁸ Det må derfor, i hvert fald i de tilfælde hvor den unge tjener

---

⁵⁵ Jf. Jan Pedersen, mfl.: ”Skatteretten 1”; 8. udg., 2018, s. 349.

⁵⁶ Lovbekendtgørelse nr. 1012 af 26. september 2019.

⁵⁷ Rådets direktiv 2006/112.

⁵⁸ Lovbekendtgørelse nr. 1052 af 16 oktober 2019.

mere end 50.000 kr., foruden værgens samtykke kræve Familieretshusets godkendelse, såfremt unge ønsker at ernære sig som influencer, blogger eller lignende.

VML § 43, stk. 2 – Indgåelse af retshandler, som falder inden for virksomhedens område

Såfremt en ung får Familieretshusets godkendelse og værgens tilladelse til at drive virksomhed eller næring er virkningen heraf, at den unge på egen hånd kan indgå de retshandler, som falder inden for virksomhedens område, jf. VML § 43, stk. 2. Heri ligger der et krav om, at dispositionerne skal være typiske og normale efter deres omfang og karakter i forhold til virksomhedsdriften.⁵⁹ Dette betyder, at den unge for eksempel vil kunne indgå aftaler om leje af lokaler og foretage de køb og salg, der er nødvendige for virksomheden, herunder foretage indkøb på kredit.⁶⁰ Såfremt den unge indgår en retshandel, som falder uden for virksomhedens område er denne ugyldig jf. udgangspunktet om unges umyndighed. Såfremt medkontrahenten indså eller burde have indset, at den unges retshandel faldt uden for virksomhedens område, må deres mellemværende afgøres efter VML §§ 44 og 45, jf. nærmere herom nedenfor.

VML § 43, stk. 3 – Tilbagekaldelse af tilladelsen

Det følger af VML § 43, stk. 3, 1. pkt., at værge, med Familieretshusets godkendelse, kan tilbagekalde den unges tilladelse til at drive selvstændig virksomhed eller næring. Dette har en naturlig sammenhæng med, at adgangen til at drive selvstændig virksomhed er en fravigelse fra udgangspunktet, og dermed også fra den beskyttelse der ligger i, at mindreårige ikke på egen hånd kan forpligtige sig ved retshandler. Viser det sig da efterfølgende, at den unge ikke har fornødne modenhed og ansvarlighed til at drive virksomheden, da kan tilladelsen tilbagekaldes af hensyn til den unge selv. Det følger endvidere af stk. 3, 2. pkt. at tilbagekaldelsen kun får virkning for tredjemand, hvis denne kendte eller burde kende den. Det antages i den henseende, at det er tilstrækkeligt, at tilbagekaldelsen opfylder kravene, der stilles til fratagelse af en stillingsfuldmagt efter aftalelovens § 15.⁶¹ Herved bliver det afgørende, at den unge rent faktisk fjernes fra virksomheden og ikke længere fremtræder som berettiget til at drive denne.⁶²

Pengereglen

Som ovenfor anført kræves der ikke udtrykkelig lovhjemmel for at afvige fra hovedreglen om retsvirkningen af umyndighed i VML § 1, stk. 2, der som udgangspunkt medfører, at mindreårige ikke gyldigt kan forpligtige sig selv. Et vigtigt eksempel herpå findes i pengereglen. Pengereglen er en uskreven regel vedrørende kontante betalinger, der tilsiger at den, som har modtaget kontanter i god tro, skal kunne beholde disse, uanset betalerens manglende ret til at råde over pengene.⁶³

Pengereglen støttes af hensyn til samhandlen, henset til at penge har en vigtig funktion som betalingsmiddel og derudover er det mest generiske, der findes. Penge lader sig ikke efter en betaling udskille igen, men indgår blot i formuemassen. Penge må derfor kunne bruges til betalinger, der efterfølgende er endelige og ikke mødes med ugyldighedsindsigelser. Dette gælder uanset hvad den manglende ret til at råde over pengene skyldes, herunder for eksempel at pengene hidrører fra et tyveri, et røveri eller er en følge af betalerens umyndighed.⁶⁴ Da det er hensynet til samhandlen og medkontrahentes berettiget forventning, der søges beskyttet gennem pengereglen, finder denne ikke anvendelse ved

⁵⁹ Jf. Svend Danielsen og Rie Thoustrup Sørensen: "Værgemålsloven med kommentarer", 2. udg., 2017, s. 666.

⁶⁰ Jf. Svend Danielsen og Rie Thoustrup Sørensen: "Værgemålsloven med kommentarer", 2. udg., 2017, s. 666.

⁶¹ Jf. Lennart Lyng Andersen m.fl.: "Umyndiges formue", 1988, s. 177.

⁶² For nærmere om tilbagekaldelse af en stillingsfuldmagt se fx: Lennart Lyng Andersen og Palle Bo Madsen: "Aftaler og Mellemænd", 7. udg., 2017, s. 307.

⁶³ Jf. Torsten Iversen: "Obligationsret 3 del", 3. udg., 2018, s. 187 f. og Lennart Lyng Andersen og Palle Bo Madsen: "Aftaler og Mellemænd", 7. udg., 2017, s. 142.

⁶⁴ Jf. Torsten Iversen: "Obligationsret 3 del", 3. udg., 2018 s. 187.

kreditkøb og byttehandler, da der ikke er samme samfundsmæssige behov for at beskytte omsætningen i disse tilfælde.⁶⁵

Pengereglens anvendelse er som nævnt ovenfor betinget af, dels at den umyndiges medkontrahent er i *god tro* og dels at der er tale om *kontant* betaling. I forhold til kravet om god tro følger det af omsætningshensyn, at det bevismæssige udgangspunkt er, at modtageren af rede penge anses for at være i god tro.⁶⁶ Dette medfører, at der skal foreligge noget særligt enten ved pengene, overdrageren eller omstændighederne omkring transaktionen i helhed for at bringe modtageren i ond tro. Såfremt den mindreårige har disponeret over penge, som denne ikke havde rådighed over, kan medkontrahentens gode tro enten angå formodningen om, at han rent faktisk handlede med en myndig person eller - såfremt medkontrahenten dog var klar over, at der var tale om en umyndig person - kan medkontrahenten påberåbe sig god tro i forhold til den unges hjemmel til at råde over beløbet, på trods af umyndigheden, for eksempel fordi han antog, at der var tale om den unges selverhverv.⁶⁷ Såfremt den mindreårige har anvendt penge, som denne rent faktisk kunne råde over, jf. ovenfor, spiller det ingen rolle, at medkontrahenten måtte have undret sig over dispositionen, da der netop foreligger en gyldig aftale.

Vedrørende eventuel ond tro i forhold til mindreårighed må der foretages en konkret vurdering af de samlede forhold, herunder hvilke ting den mindreårige købte, hvor gammel så den mindreårige ud og hvor stort et beløb, der betales.⁶⁸ Genstandens art spiller ligeledes en væsentlig rolle i vurderingen af medkontrahentens gode tro. Hvis aftalen vedrører salg af eksempelvis slik for et mindre beløb, vil sælger selv i forhold til små børn kunne anses for værende i god tro. Tilsvarende gør sig gældende såfremt handlen vedrører for eksempel computerspil eller tøj, som det er sædvanligt at børn og unge selv køber.⁶⁹ Anderledes vil det formentlig forholde sig ved køb af mere komplicerede og dyre genstande, såsom dyre computere og mobiltelefoner, motocross-cykler og kæledyr.⁷⁰

Grænsen for hvornår en medkontrahent anses for at være i ond, lader sig dog ikke fastlægge generelt, og der er tale om en konkret vurdering. Som følge heraf må grænsen rykke sig i takt med den generelle samfundsudvikling. Trykt retspraksis på området er sparsomt, men spørgsmålet vedrørende vurderingen af medkontrahentens gode tro er behandlet i U 1928.615 Ø: I dommen havde en 14-årig dreng købt en cykel for 144 kr. som han havde hævet på en sparemærkebog i eget navn uden tilladelse fra værgeren. Cykelhandleren dømtes til at tilbagebetale købssummen til drengens far mod tilbagelevering af cyklen. Cykelhandleren påberåbte sig pengereglens og anførte til støtte herfor, at det var sædvanligt at "ganske unge Mennesker paa egen Haand køber Cykler til Brug i deres Plads". Landsretten lagde til grund, at cykelhandleren som følge af misforholdet mellem drengens unge alder og købesummens størrelse burde have indset, eller i det mindste have fået mistanke om, at drengen ikke kunne disponere over pengene og undlod at undersøge dette nærmere, hvorved sælgeren var i ond tro.

Yderligere er to sager refereret i Lennart Lynges Andersen og Palle Bo Madsen: "Aftaler og Mellemmænd", 7. udg., 2017 s. 142:

"I Forbrugerklagenævnets Årsberetning 1982, s. 75, er nævnt to afgørelser, som belyser problemet: En 12-årig drengs køb af et elektronisk spil for 398 kr. blev anset for omfattet af pengereglens, hvorimod dette ikke fandtes at være tilfældet for en 13-årigs køb af en legetøjsbil til 1.080 kr. I Juridisk

⁶⁵ Jf. Anne-Dorte Bruun Nielsen i U 2016 B, s. 200.

⁶⁶ Jf. Anne-Dorte Bruun Nielsen i U 2016 B, s. 200.

⁶⁷ Jf. Lennart Lynges Andersen m.fl.: "Umyndiges formue", 1988, s. 180 f.

⁶⁸ Jf. Lennart Lynges Andersen og Palle Bo Madsen: "Aftaler og Mellemmænd", 7. udg., 2017, s. 142.

⁶⁹ Jf. Anne-Dorte Bruun Nielsen i U 2016 B, s. 200.

⁷⁰ Jf. Anne-Dorte Bruun Nielsen i U 2016 B, s. 200.

Årbog 1990, s. 101, er nævnt en klagenævnsafgørelse, hvor en legetøjsekspedient ikke ansås for at være i god tro ved salget af legetøj for 400 kr. til to 7-årige.”

Som følge af den generelle samfundsudvikling får børn og unge i dag flere lommepenge end tidligere, hvilket skubber til grænserne for, hvornår en medkontrahent kan anses for værende i god tro. I dag kan det næppe give anledning til ond tro hos medkontrahenten, at en mindreårig køber legetøj for flere hundrede kroner. Tilsvarende må det antages at U 1928.615 Ø ville kunne falde anderledes ud i dag, som følge af den generelle udvikling i samfundet og at børn får flere lommepenge i dag end tidligere hvorved en 14-årigs brug af 144 kr. utvivlsomt ikke ville give anledning til ond tro hos medkontrahenten.

Angående større beløb anføres det af Anne-Dorte Bruun Nielsen i U 2016 B s. 200 at:

”Der findes ingen offentliggjorte afgørelser vedrørende mindreåriges køb af f.eks. avancerede smartphones med midler, som den mindreårig ikke var berettiget til at råde over, men det er tvivlsomt, om et køb til 5-6.000 kr. vil være omfattet af den beskyttelse, som værgemålsloven giver unge mellem 16 og 18 år, medens et sådant køb i hvert fald for børn under 15 år, »konfirmanderne«, må være over det niveau, som medkontrahenten kan forvente, den unge selv må disponere over. *Burde medkontrahenten indse, at han handler med en mindreårig under 15 år, må det antages, at beløbet grundet sin størrelse bringer aftalen uden for det område, hvor medkontrahenten kan være i god tro om, at den mindreårig havde ret til at råde over beløbet på egen hånd.*” [min fremhævelse].

Det kan hertil anføres, at mindreårige under 15 år jf. VML § 42, stk. 1 alene råder over penge, som de har fået til fri rådighed ved gave eller friarv ved testamente og ikke over selverhverv. Dette medfører, at de typisk vil have færre midler til rådighed end unge over 15 år – hvilket en medkontrahent burde vide. Dog viser en undersøgelse, som TNS Gallup foretog for Nordea i 2016, at en gennemsnitlig konfirmand får mellem 26.000 og 27.000 kroner i pengegaver.⁷¹ Det kan derfor ikke uden videre lægges til grund, at en medkontrahent, der modtager et beløb på omkring 5000-6000 kr. burde have indset, at den mindreårig ikke kunne råde over pengene og da særligt ikke hvis dispositionen foretages omkring ”blå mandag” eller lignende.

Medkontrahentes gode tro kan som nævnt også vedrøre den mindreåriges alder, både i relation til at den mindreårig var over 15 år, og dermed kunne råde over et eventuelt selverhverv eller i forhold til at den mindreårig var over 18 år og dermed myndig. Antager medkontrahenten, at denne handler med en person over 15 år, vil der være et videre område for god tro i henhold til den mindreåriges dispositionsadgang, da det er sædvanligt, at unge mellem 15-17 år har egen lønindkomst, som de kan disponere over i medfør af reglerne om selverhverv i VML § 42, stk. 1, nr. 1. Ved vurderingen af medkontrahentens gode tro lægges der blandt andet vægt på den mindreåriges fremtoning, hvilket også ses i den ovenfor refererede U 1928.615 Ø, hvor retten lagde til grund at ”[s]ønnen (...) altså først var fyldt 14 Aar ganske kort før Købet af Cyklen, ligesom han (Sønnen), der ikke er særlig udviklet af sin Alder, og hvis Stemme er af ganske barnlig Karakter, ved Købet var iført sædvanlig Dreng-Matros-Dragt”.

Foruden krav om god tro hos medkontrahenten gælder der et krav om, at der skal være tale om *kontant* betaling. Dette dækker *dels* over at den mindreårig ikke ved dispositionen stifter gæld og *dels* at den mindreårig har betalt med kontante midler, der i klassisk forstand dækker over betaling med mønter og sedler. Som følge af den teknologiske udvikling må det klarlægges, hvorvidt betalinger foretaget

---

⁷¹ <https://www.nordea.com/da/press-and-news/nyheder-og-pressemeddelelser/news-local-dk/2016/2016-04-20-saa-storer-konfirmandernes-gavehoest.html>

med elektroniske betalingsmidler, herunder betaling med betalingskort og apps som for eksempel MobilePay, er dækket af begrebet ”kontant” betaling i relation til pengereglen.

I forhold til *kontant* forstået som at der ikke stiftes gæld, dækker dette først og fremmest over kontantsalg, hvor der sker en samtidig udveksling af ydelser, jf. princippet om samtidighedsgrundsætningen i købelovens (KBL)⁷² § 14. Omfattet af pengereglen er dermed ikke kreditsalg, hvor den mindreårige ydes henstand med betalingen af købesummen. Det kan i denne forbindelse overvejes, hvorvidt elektroniske betalingsmidler såsom betalingskort opfylder dette kriterium om samtidighed. Det er klart, at kreditkort, hvor der gives mulighed for at bruge et større beløb end der er på betalerens konto, ikke er omfattet, da der herved sker gældsstiftelse, som for mindreårige kræver Familieretshusets godkendelse. De betalingskort, der udstedes til unge er derimod debetkort, som for eksempel Visa Electron eller MasterCard Debet, hvor der ikke gives mulighed for kredit. Når et af disse kort anvendes til et køb reserverer banken beløbet på betalerens konto, når banken får besked om transaktionen. Herved kan kontoindehaveren ikke længere disponere over pengene, på trods af at betalingsmodtageren endnu ikke har modtaget pengene.⁷³ Det kunne hertil anføres, at der ved brug af elektroniske betalingsmidler er tale om en kortvarig kredit, da pengene ikke trækkes umiddelbart på den mindreåriges konto.⁷⁴ Spørgsmålet er behandlet i Forbrugsombudsmandens vejledning om børn og unge og markedsføring af 1. juli 2014. Heri anføres det, at ”[b]etaling med et kort, som ikke kan overtrækkes, hvor pengene fra kontoen kommer fra selverhverv eller penge, der er overladt til fri rådighed, kan efter Forbrugerombudsmandens opfattelse anses som ”kontant” betaling. Betaling med en mobiltelefon kan derimod som udgangspunkt ikke anses for at være ”kontant” betaling.”⁷⁵ Herved kan det konstateres, at der ved brug af elektroniske betalingsmidler er tale om kontant betaling i den henseende, at der ikke stiftes gæld.

Det anføres i det ovenstående, at betaling med en mobiltelefon som udgangspunkt ikke kan anses for værende kontant betaling. Hertil må der formentlig menes betaling med overtakserede sms’er, da betalingen her sker over mobilabonnementet, og der derved er en tidsmæssig forskydning mellem afsendelsen af sms’en og hævnning af beløbet på ens konto.⁷⁶ Betaling ved brug af applikationer på mobiltelefonen, som for eksempel MobilePay, hvorved brugeren kan betale via sin mobiltelefon, har først for alvor vundet udbredelse senere end udarbejdelsen af vejledningen, hvorfor disse (formentlig) ikke er behandlet i vejledningen. De tekniske forhold bag MobilePay og det tidligere Swipp behandles af Anne-Dorte Bruun Nielsen i U 2016 B, s. 203, hvor det anføres, at systemerne er udfærdiget således, at der ikke kan ske overtræk og at betalingen enten sker straks eller at beløbet reserveres til senere overførsel. Ud fra disse betragtninger sammenholdt med ovenstående om betalingskort må betaling ved brug af mobiltelefoner i denne henseende også anses for ”kontant” betaling i relation til, at der ikke etableres gæld.

Det må dernæst vurderes, hvorvidt betalingen med elektroniske betalingsmidler er *kontant* i betydningen rede penge. Dette spørgsmål er besvaret ved U 2006.2079 H: Dommen angik en ansat, der begik underslæb over for sin arbejdsgiver ved at betale hustruens skattegæld ved overførsel fra virksomhedens konto til en kommune. Alle tre retsinstanser var enige i, at bankoverførslen måtte sidestilles med kontant betaling. Højesteret anførte at, ”den overførsel af 145.638 kr., som M foretog (...), må sidestilles med en kontant betaling til kommunen af H's skattegæld”. Ud fra ovenstående må det lægges til grund, at betalinger med elektroniske betalingskort eller bankoverførsel er sidestillet

⁷² Lovbekendtgørelse nr. 140 af 17. februar 2014.

⁷³ Jf. Anne-Dorte Bruun Nielsen i U 2016 B, s. 202.

⁷⁴ Jf. Anne-Dorte Bruun Nielsen i U 2016 B, s. 202.

⁷⁵ Jf. Forbrugsombudsmandens vejledning om børn og unge og markedsføring af 1. juli 2014, afsnit 2.5.1, note 60.

⁷⁶ Jf. Anne-Dorte Bruun Nielsen i U 2016 B, s. 203.

med kontant betaling i betydningen rede penge, og der er ikke grund til at antage at betalinger foretaget med mobiltelefoner ved brug af apps som MobilePay vil blive vurderet anderledes.⁷⁷ Dette får særligt betydning for mindreårige i forhold til den beskyttelse, der ligger i at medkontrahenten skal være i god tro. Ved brug af elektroniske betalingsmidler, herunder for eksempel Rejsekort, MobilePay, eller lignende, kommer medkontrahenten ikke nødvendigvis i kontakt med den mindreårige og forholder sig til denne og dennes køb, hvormed beskyttelsen af den mindreårige mindskes og den mindreårige vil i vidt omfang på egen hånd vil være i stand til at indgå bindende retshandlinger ved anvendelse af elektroniske betalingsmidler.⁷⁸

Det kan ud fra ovenstående konkluderes, at såfremt den umyndiges medkontrahent i god tro har modtaget kontant betaling, hvad end dette sker med rede penge eller elektroniske betalingsmidler, til opfyldelse af aftalen, kan denne i medfør af pengereglen ikke senere mødes af ugyldighedsindsigelse vedrørende den mindreåriges manglende evne til at disponere over pengene.

VML kap. 7 – Retsvirkningen af ugyldige aftaler

Som følge af udgangspunktet i VML § 1, stk. 2, kan den mindreårige ikke forpligtige sig selv ved retshandlinger eller råde over deres formue, medmindre andet er bestemt. Gør den mindreårige alligevel dette, foreligger der som følge af umyndigheden en stærk ugyldighedsgrund.⁷⁹ En indsigelse om ugyldighed vil dermed kunne gøres gældende af den mindreårige eller dennes værge overfor medkontrahenten, hvad end denne er i god eller ond tro om mindreårigheden.⁸⁰ Retsvirkningen af de ugyldige aftaler er reguleret i VML §§ 44 og 45, hvor førstnævnte vedrører medkontrahentens adgang til at træde tilbage fra aftalen og sidstnævnte vedrører det økonomiske opgør, der måtte følge af, at den ugyldige aftale er helt eller delvist opfyldt.⁸¹

VML § 44 – Medkontrahentes adgang til at træde tilbage fra den ugyldige aftale

Medkontrahentens adgang til at træde tilbage fra en aftale med en mindreårig er reguleret i VML § 44, som har følgende ordlyd:

§ 44. Har en umyndig indgået en aftale på egen hånd uden at være berettiget dertil, kan den anden part træde tilbage fra aftalen, medmindre den forinden er godkendt eller bindende opfyldt. Tilbage trædelse kan meddeles til den umyndige.

Stk. 2. Vidste den anden part, at aftalen blev indgået med en umyndig, og havde den anden part ikke grund til at tro, at denne havde hjemmel til at indgå aftalen, kan parten dog først træde tilbage efter udløbet af den frist, som ved aftalens indgåelse blev fastsat til at indhente godkendelse, eller som med rimelighed måtte forudsættes at medgå hertil.

Stk. 3. Så længe den umyndige opfylder en aftale om personligt arbejde, kan den anden part ikke træde tilbage fra aftalen.

VML § 44, stk. 1 – Muligheden for tilbagetræden for medkontrahenten i god tro

Det følger af VML § 44, stk. 1, 1. pkt., at såfremt en mindreårig har indgået en aftale på egen hånd uden at være berettiget dertil, så kan medkontrahenten træde tilbage fra aftalen, medmindre denne forinden er godkendt eller bindende opfyldt. Formålet hermed er at give den medkontrahent, der i god tro, har kontraheret med en mindreårig en mulighed for at undgå et haltende retsforhold, så snart

⁷⁷ Jf. Anne-Dorte Bruun Nielsen i U 2016 B, s. 204.

⁷⁸ Jf. Anne-Dorte Bruun Nielsen: "Børn og unge som forbrugere i en teknologiseret verden" i Caroline Adolphsen, mfl. "Festskrift til Irene Nørgaard", 1. udg. 2017, s. 313.

⁷⁹ Jf. Lennart Lyng Andersen og Palle Bo Madsen: "Aftaler og Mellemmænd", 7. udg., 2017, s. 138.

⁸⁰ Jf. Finn Taksøe-Jensen: "Personretten", 1. udg., 1981, s. 89.

⁸¹ Reglerne i VML er et supplement til de almindelige regler om ugyldighed, der for de mindreårige ikke findes at udgøre en tilstrækkelig beskyttelse, jf. ovenfor.

han bliver bekendt med, at den mindreårige ikke på egen hånd kunne indgå aftalen. Var dette ikke tilfældet, ville der tilkomme den mindreårige og dennes væрге en mulighed for at spekulere på bekostning af medkontrahenten.⁸² Hvorvidt medkontrahenten er i god tro må bero på en konkret vurdering, jf. behandlingen ovenfor under pengereglen. Såfremt værgen eller den umyndige gør gældende, at medkontrahenten var i ond tro om umyndigheden følger det af almindelige bevisregler, at de har bevisbyrden herfor.⁸³

Det følger af VML § 44, stk. 1, 2. pkt., at tilbagetræden kan meddeles den mindreårige selv, hvorved der gøres en undtagelse til hovedreglen i VML § 1, stk. 2, da der tillægges den mindreårige kompetence til at modtage påbuddet fra medkontrahenten med bindende virkning. Meddelelsen om tilbagetræden kan endvidere meddeles værgen i overensstemmelse med udgangspunktet om, at det er denne der råder på den mindreåriges vegne.⁸⁴ Meddelelsen om tilbagetræden får virkning straks fra det tidspunkt denne kommer frem til den mindreårige eller dennes væрге og forudsætter ikke, at medkontrahenten afventer en erklæring om, hvorvidt den mindreårige eller værgen ønsker at være bundet af aftalen.⁸⁵

Det er en forudsætning for, at medkontrahenten kan træde tilbage fra aftalen, at denne ikke forinden er godkendt eller bindende er opfyldt. I forhold til godkendelse af aftalen vil der typisk være tale om, at værgen bliver bekendt med den ugyldige aftale og meddeler medkontrahenten at værgen godkender aftalen. Er erklæringen om værgens godkendelse kommet frem til medkontrahenten, inden denne har givet meddelelse om tilbagetræden, er tilbagetræden da udelukket og aftalen får virkning i overensstemmelse med sit indhold *ex tunc*.⁸⁶ Det er ikke tilstrækkeligt, at værgen alene har tilkendegivet overfor den mindreårige selv at aftalen accepteres, og medkontrahenten må også underrettes.⁸⁷

Handler den mindreårige derimod på egen hånd *med* værgens samtykke, må det efter omstændighederne kunne kræves af medkontrahenten, at denne forgæves har opfordret den mindreårige til at dokumentere det fornødne samtykke, inden han annullerer aftalen.⁸⁸ Dette må anses for et udslag af den normale obligationsretlige loyalitetspligt, der gælder mellem parter i et kontraktsforhold.⁸⁹ Spørgsmålet er behandlet i U 1917.846 H: Den mindreårige havde solgt 25.000 pund kaffe til en medkontrahent, der ikke var vidende om sælgerens umyndighed. Et halvt år efter, og forinden al kaffen var leveret, annullerede køberen handlen under påberåbelse af, at han først da var blevet klar over, at han havde kontraheret med en mindreårig. Højesteret fandt annullationen uberettiget, da han ikke forinden havde opfordret den mindreårige til at dokumentere værgens samtykke til handlen – hvilket efter det oplyste i sagen rent faktisk forelå.

Såfremt aftalen forinden er blevet bindende opfyldt er medkontrahenten ligeledes afskåret fra at træde tilbage fra aftalen. En bindende opfyldelse af aftalen kan for eksempel foreligge, hvor den mindreårige har erlagt (hele) sin ydelse udelukkende ved brug af midler, som denne frit kunne råde over efter VML § 42, stk. 1. Hvorvidt en kontant erlagt betaling af den mindreårige i medfør af pengereglen kan bevirke at aftalen anses for bindende opfyldt er uafklaret, og der er uenighed herom i litteraturen. Det anføres i Lennart Lyng Andersen m.fl.: "Umyndiges formue", s. 207 at da pengereglen ikke er positivt formuleret i en lovregel, vil der efter omstændighederne kunne opstå tvivl om rækkevidde

---

⁸² Jf. Lennart Lyng Andersen m.fl.: "Umyndiges formue", 1988, s. 205.

⁸³ Jf. Lennart Lyng Andersen m.fl.: "Umyndiges formue", 1988, s. 210.

⁸⁴ Jf. Svend Danielsen og Rie Thoustrup Sørensen: "Værgemålsloven med kommentarer", 2. udg., 2017, s. 677.

⁸⁵ Jf. Lennart Lyng Andersen m.fl.: "Umyndiges formue", 1988, s. 205.

⁸⁶ Jf. Lennart Lyng Andersen m.fl.: "Umyndiges formue", 1988, s. 206.

⁸⁷ Jf. Svend Danielsen og Rie Thoustrup Sørensen: "Værgemålsloven med kommentarer", 2. udg., 2017, s. 679.

⁸⁸ Jf. Lennart Lyng Andersen m.fl.: "Umyndiges formue", 1988, s. 206, samt note 5-7.

⁸⁹ Jf. nærmere herom fx Torsten Iversen: "Obligationsret 1. del", 6. udg., 2019, s. 138 ff.

heraf, og det vil derfor ikke være rimeligt at afkræve medkontrahenten, at denne måtte afvente en eventuel retssag for at finde ud af, hvorvidt der konkret foreligger en bindende opfyldelse fra den mindreåriges side.⁹⁰ Anderledes Finn Taksøe-Jensen: "Personretten", s. 91, hvor kontante betalinger foretaget af den mindreårige i medfør af pengereglen findes at udgøre bindende opfyldelse, der afskærer medkontrahenten fra at træde tilbage efter VML § 44, stk. 1. I det omvendte tilfælde, hvor medkontrahenten ønsker at fastholde aftalen, vil medkontrahenten kunne erklære sig tilfreds med det allerede modtagne og fraskrive sig alle yderligere krav, hvorved den mindreårige eller værgen ikke kan anfægte aftalen som værende ugyldig, jf. ovenfor.

VML § 44, stk. 2 – Muligheden for tilbagetræden for medkontrahenten i ond tro

Såfremt medkontrahenten var i ond tro vedrørende det forhold, at han kontraherede med en mindreårig, og medkontrahenten ikke havde grund til at tro, at den mindreårige havde hjemmel til at indgå aftalen, må dennes adgang til at træde tilbage fra aftalens afgøres efter VML § 44, stk. 2. I dette tilfælde er der ikke samme hensyn at tage til medkontrahenten, da denne med åbne øjne er gået ind i et haltende retsforhold, hvor han alene er bundet af aftalen, og den mindreårige ikke er. Derfor kan medkontrahenten først træde tilbage efter "udløbet af den frist, som ved aftalens indgåelse blev fastsat til at indhente godkendelse, eller som med rimelighed måtte forudsættes at medgå hertil". Såfremt den mindreårige og medkontrahenten har aftalt en frist for indhentelsen af værgens godkendelse, kan medkontrahenten først træde tilbage efter udløbet af denne. Er der ikke aftalt en frist ved kontraktens indgåelse, må medkontrahenten afvente den tid, som med rimelighed måtte forventes at medgå til værgens overvejelser.⁹¹

VML § 44, stk. 3 – Medkontrahenten tilbagetræden fra aftaler vedrørende den mindreåriges personlige arbejde

VML § 44, stk. 3 vedrører den situation, hvor en mindreårig på egen hånd har indgået en aftale om personligt arbejde. Såfremt den mindreårige har kontraheret med en medkontrahent, der var i ond tro vedrørende mindreårigheden, kan denne ikke træde tilbage fra aftalen såfremt den mindreårige opfylder aftalen efter dens indhold. Der foreligger derved et haltende retsforhold, jf. ovenfor. Såfremt medkontrahenten var i god tro ved aftalens indgåelse, kan denne fortsat træde tilbage fra arbejdsaftalen efter VML § 44, stk. 1.⁹²

VML § 45 – Det økonomiske opgør som følge af en helt eller delvist opfyldt ugyldig aftale

Såfremt en aftale bliver ugyldig efter VML § 44 som følge af den mindreåriges umyndighed, regulerer VML § 45 det økonomiske opgør mellem parterne i anledning af ugyldigheden. Bestemmelsen har følgende ordlyd:

§ 45. Bliver en aftale ugyldig efter § 44, fordi den ene part er umyndig, skal parterne tilbagelevere, hvad de har modtaget, eller, hvis dette ikke er muligt, erstatte dets værdi. Den umyndige skal dog kun yde erstatning i det omfang, det modtagne skønnes at være kommet denne til nytte.

Stk. 2. Har den umyndige givet urigtige oplysninger om sin berettigelse til at indgå en aftale og derved forledt den anden part til at indgå aftalen, kan det, uanset om nogen opfyldelse af aftalen har fundet sted, i det omfang det findes rimeligt, pålægges den umyndige at erstatte det tab, som aftalen har medført.

Stk. 3. Har den umyndige ved aftalens indgåelse gjort sig skyldig i strafbart forhold, gælder de almindelige erstatningsregler.

⁹⁰ Hertil også Jørgen Trolle i U 1977 B s. 424.

⁹¹ Jf. Betænkning nr. 1247/1993, s. 335.

⁹² Jf. Finn Taksøe-Jensen: "Personretten", 1981, s. 92 f.

Det følger af VML § 45, stk. 1, 1. pkt., at der påhviler parterne en pligt til at tilbagelevere, hvad de har modtaget ved den ugyldige aftale. Dette er en følge af, at reglen er en beskyttelse af den mindreårige mod dennes manglende evne til overskue konsekvenserne af dispositioner foretaget på egen hånd. Ved VML § 45, stk. 1 tilstræbes en genopretning af tilstanden forud for den mindreåriges uberegtigede aftaleindgåelse, hvorved parternes mellemværende som udgangspunkt er opgjort.

VML § 45, stk. 1 regulerer alene forholdet mellem den mindreårige og dennes medkontrahent, og dermed ikke den situation, hvor det modtagne i henhold til den ugyldige aftale er overdraget til en tredjemand forinden at ugyldigheden er gjort gældende. Såfremt den umyndiges medkontrahent har videreoverdraget det modtagne, tilkommer der, som følge af det beskyttelseshensyn der ligger bag VML § 45, den mindreårige et vindikationskrav, uanset om medkontrahentens aftager har været i god tro.⁹³ Der kan gøres undtagelse til udgangspunktet om den mindreåriges vindikationsret ved lov.⁹⁴ Udgangspunktet om vindikation bevirker også, at den mindreårige kan rette kravet mod medkontrahentens eventuelle konkursbo og i den henseende oftest som separatistkrav.⁹⁵ Såfremt den mindreårige har videreoverdraget det modtagne, kan den oprindelige medkontrahent ikke vindicere genstanden, men alene støtte et udleveringskrav på bristede forudsætninger.⁹⁶

Såfremt det ikke modtagne ikke kan tilbageleveres, for eksempel fordi det er forbrugt eller gået til grunde, skal værdien heraf erstattes, jf. VML § 45, stk. 1, 1. pkt. Dette gælder formentlig ikke såfremt værdiforringelsen skyldes egenskaber ved ydelsen, som allerede var til stede ved modtagelsen.⁹⁷ For den myndige medkontrahent gælder dette ubetinget, hvorimod den mindreårige alene skal betale erstatning i det omfang, denne har haft nytte heraf, jf. VML § 45, stk. 1, 2. pkt. og nærmere herom nedenfor. Såfremt værdien af den modtagne ydelse i tiden mellem aftaleindgåelsen og påberåbelsen af ugyldigheden er faldet eller steget, kan dette give anledning til overvejelser i forhold til hvilken pris, der må lægges til grund for erstatningsberegningen. Såfremt værdistigningen for eksempel skyldes, at ting af den art som medkontrahenten har købt af den mindreårige generelt er steget i værdi, må prisstigningen regnes den mindreårige til gode, da "dets værdi" nu er højere. Hvis tingen derimod er faldet i værdi tilsiger beskyttelseshensynet til den mindreårige, at denne skal stilles økonomisk som om ydelsen aldrig var blevet leveret, hvorved den højere værdi på kontraheringstidspunktet skal anvendes frem for den på opførelsestidspunktet lavere værdi.⁹⁸

Den mindreåriges pligt til at erstatte værdien af det modtagne, hvis tilbagelevering ikke er mulig eller alene er mulig i forringet stand, er begrænset af VML § 45, stk. 1, 2. pkt., hvorved den mindreårige som udgangspunkt alene skal betale erstatning "i det omfang, det modtagne skønnes at være kommet denne til nytte." Den maksimale erstatning, der kan tilkendes medkontrahenten ud fra et nyttesynspunkt, er den negative kontraktsinteresse, da der netop ikke foreligger nogen gyldig aftale, hvorpå kravet om positiv opfyldelsesinteresse kan støttes. Det at den mindreårige alene skal betale erstatningsud fra et nyttesynspunkt, er i overensstemmelse med lovens formål – at beskytte den mindreårige mod dennes egen ufornuftigt og manglende evne til at overskue konsekvenserne af sine retlige dispositioner. Der er herved tale om en særlig udformning af den almindelige berigelsesgrundsætning; den

---

⁹³ Jf. Lennart Lyng Andersen m.fl.: "Umyndiges formue", 1988, s. 213 og Michael Elmer og Lise Skovby: "Ejendomsretten 1", 4. udg., 1999, s. 192.

⁹⁴ Som eksempel herpå se fx Gældslovens (lovbekendtgørelse nr. 333 af 31. marts 2014) § 14 om overdragelse af negotiable dokumenter, hvor en godtroende erhverver ekstingverer indsigelser om overdragerens umyndighed.

⁹⁵ Jf. Svend Danielsen og Rie Thoustrup Sørensen: "Værgemålsloven med kommentarer", 2. udg., 2017, s. 685.

⁹⁶ Jf. nærmere herom Lennart Lyng Andersen m.fl.: "Umyndiges formue", 1988, s. 213 f. og Svend Danielsen og Rie Thoustrup Sørensen: "Værgemålsloven med kommentarer", 2. udg., 2017, s. 685.

⁹⁷ Jf. Lennart Lyng Andersen og Palle Bo Madsen: "Aftaler og Mellemmænd", 7. udg., 2017, s. 144, note 62.

⁹⁸ Jf. Lennart Lyng Andersen m.fl.: "Umyndiges formue", 1988, s. 215 f. og Lennart Lyng Andersen og Palle Bo Madsen: "Aftaler og Mellemmænd", 7. udg., 2017, s. 144.

mindreårige, hvis råden ikke har afspejlet en evne til at forvalte det modtagne på en hensigtsmæssig måde fritages for ansvar, hvorimod den mindreårige, der har handlet på en sådan måde, at det har været til nytte for denne, må erstatte værdien heraf.⁹⁹ Såfremt den mindreårige har brugt pengene på for eksempel en billet til en rockfestival eller byture, har den mindreårige, i lovens forstand, ikke fået nytte deraf og skal som følge heraf ikke betale erstatning.¹⁰⁰ Som eksempel på vurderingen af nytte-værdien kan nævnes Forbrugerklagenævnets afgørelse af 31. maj 2006, hvor to mindreårige havde købt ringetoner og spil til en mobiltelefon. De mindreårige havde herved ikke haft nogen nytte og skulle dermed heller ikke betale nogen erstatning.

Det modtagne anses endvidere for at være kommet den mindreårige til nytte, når det er anvendt til dækning af nødvendige udgifter, som denne ville skulle have afholdt uanset. Dette kunne for eksempel være betaling af mad eller tøj. Ligeledes må beløb betalt som led i den mindreåriges uddannelse kunne anses for at være kommet denne til nytte, jf. U 1976.65 H: En mindreårig havde med sin værgers tiltræden optaget et banklån. Efter at den mindreårige var blevet myndig, påberåbte han sig, at over-øvrighedens godkendelse ikke var indhentet, og at han derfor ikke var forpligtiget i henhold til låne-aftalen. Landsretten fandt at lånet var anvendt til den daværende mindreåriges uddannelse og dermed var kommet ham til nytte, hvilket Højesteret stadfæstede dommen i henhold til Landsrettens præmisser, hvorved han skulle erstatte banken det udbetalte beløb, der ansås for værende kommet ham til nytte.

Såfremt det modtagne er gået hædeligt til grunde, for eksempel ved tyveri eller brand, er der ikke tilført den mindreårige nogen nytte, der kan begrunde et erstatningskrav mod den mindreårige.¹⁰¹

Den mindreåriges medkontrahent har i princippet bevisbyrden for, at den umyndige skal betale erstatning og dermed også, at det modtagne er kommet denne til nytte. Såfremt der er tale om en situation, hvor den mindreårige har modtaget penge, følger det af ovenstående under pengereglen, at der er tale om den mest generiske ydelse, der findes. Dette ville sætte medkontrahenten i en så godt som umulig situation, såfremt han skulle bevise, at lige netop de modtagne penge skulle være anvendt til et bestemt formål. I Lennart Lyng Andersen og Palle Bo Madsen: "Aftaler og Mellemmænd", s. 145 tages den ovenfor refererede U 1976.65 H til indtægt for, at domstolene ikke vil placere medkontrahenten i den bevismæssige umulige situation, at han positivt skal godtgøre, at "hans" penge ikke blev brugt til et unyttigt formål, men at der foretages en konkret sandsynligheds- og rimelighedsvurdering, hvilket synes i overensstemmelse med det beskyttelseshensyn, der ligger til grund for reglen.

En undtagelse fra reglen i VML § 45, stk. 1 hvorefter der alene gives medkontrahenten erstatning ud fra et nyttesynspunkt findes i VML § 45, stk. 2, hvor medkontrahenten har mulighed for at kræve erstatning i det omfang det findes rimeligt, såfremt den umyndige har givet urigtige oplysninger om sin berettigelse til at indgå en aftale og derved forledt den anden part til at indgå aftalen. Det følger af betingelsen om, at den mindreårige har "givet urigtige oplysninger", at en ren fortielse af den manglende hjemmel til at indgå aftalen ikke er tilstrækkelig til, at den mindreårige kan tilpligtes at betale erstatning efter stk. 2. Endvidere må oplysningerne vedrøre den mindreåriges "berettigelse til at indgå en aftale". Denne betingelse er for eksempel opfyldt såfremt den mindreårige har oplyst overfor medkontrahenten, at han var myndig, at han disponerede med værgens samtykke eller at han til opfyldelse af aftalen anvendte midler, han havde til fri rådighed efter VML § 42. Derudover er det et krav, at den mindreåriges anbringender om sin berettigelse til at disponere har "forledt" medkontrahenten til at indgå kontrakten. Heri ligger der et krav om, at medkontrahenten ville have afstået fra

⁹⁹ Jf. Lennart Lyng Andersen m.fl.: "Umyndiges formue", 1988, s. 217.

¹⁰⁰ Jf. Svend Danielsen og Rie Thoustrup Sørensen: "Værgemålsloven med kommentarer", 2. udg., 2017, s. 685.

¹⁰¹ Jf. Lennart Lyng Andersen m.fl.: "Umyndiges formue", 1988, s. 218.

at kontrahere med den mindreårige, såfremt han var bekendt med dennes umyndighed. Denne betingelse er formodningsvist opfyldt, men konkrete momenter kan føre til et andet resultat.¹⁰²

Opgøres erstatningen efter VML § 45, stk. 2, har medkontrahenten som minimum krav på erstatning for den nytte, som den mindreårige har haft, jf. VML § 45, stk. 1 og maksimalt krav på den negative kontraktsinteresse. Mellem disse to yderpunkter kan domstolene foretage et konkret skøn over rimeligheden, hvori den mindreåriges udviste skyld, medkontrahentens forhold og hvor hårdt et erstatningskrav ville ramme den mindreårige inddrages som relevante momenter.¹⁰³ De omkostninger medkontrahenten kan kræve erstattet, er dem, som han har haft ved at stole på kontrakten. Dette er for eksempel udgifter til porto, fragt og lignende almindelige handelsomkostninger eller særlige udgifter, som aftalen har medført. Heller ikke her vil medkontrahenten kunne opnå erstatning for mistet fortjeneste, da denne post netop vedrører den positive opfyldelsesinteresse, som ikke kan tilkendes i medfør af en ugyldig aftale.¹⁰⁴

Endnu en undtagelse til reglen i VML § 45, stk. 1 gøres i stk. 3, hvor det anføres, at såfremt den mindreårige ved aftalens indgåelse har gjort sig skyldig i strafbart forhold, gælder de almindelige erstatningsregler. Dette kunne for eksempel være, hvor den mindreårige har gjort sig skyldig i bedrageri eller dokumentfalsk, ved at den mindreårige fremviser forfalsket dåbsattest, sundhedskort, eller lignende, hvorved medkontrahenten bringes i den tro, at han kontraherede med en myndig. I sådanne tilfælde har medkontrahenten et ubetinget krav på den negative kontraktsinteresse.

VML § 45 regulerer som anført den situation hvor en aftale, som den mindreårige har indgået på egen hånd, bliver erklæret ugyldig som følge af umyndigheden. Den mindreåriges erstatningsansvar uden for kontrakt falder derimod udenfor bestemmelsens anvendelsesområde, og såfremt en mindreårig da for eksempel i ærgrelse over at en handel skal gå tilbage ødelægger det modtagne, da pådrager denne sig en erstatningspligt efter de almindelige regler derom, jf. nærmere herom straks nedenfor.

Mindreåriges pådragelse af betalingsforpligtelser

Det følger af ovenstående, at mindreårige som udgangspunkt ikke kan forpligtige sig retlig og derved heller ikke *påtage* sig betalingsforpligtelser. Begrundelsen herfor er beskyttelseshensynet til den mindreårige selv, hvorved denne beskyttes mod egen ufornuft og manglende evne til at overskue konsekvenserne af sine retlige dispositioner. Udgangspunktet vedrører ikke den mindreåriges mulighed for at *pådrage* sig betalingsforpligtelser uden for kontrakt. I disse situationer er der overfor hensynet til den mindreårige også et hensyn at tage til den skadelidte eller samfundsordenen. I dette afsnit vil der derfor redegøres overordnet for mindreåriges adgang til at pådrage sig betalingsforpligtelser.

Reglen vedrørende børns erstatningsansvar som skadevoldere uden for kontrakt findes i erstatningsansvarslovens¹⁰⁵ (EAL) § 24 a, som har følgende ordlyd:

”Barn under 15 år er erstatningspligtigt for skadegørende handlinger efter samme regler som personer over denne alder. Dog kan erstatningen nedsættes eller endog helt bortfalde, for så vidt det findes billigt på grund af manglende udvikling hos barnet, handlingens beskaffenhed og omstændighederne i øvrigt, derunder navnlig forholdet mellem den skadegørendes og den skadelidendes evne til at bære tabet og udsigten til, at skaden kan fås godtgjort hos andre”

¹⁰² Jf. Lennart Lyngge Andersen m.fl.: "Umyndiges formue", 1988, s. 227.

¹⁰³ Jf. Svend Danielsen og Rie Thoustrup Sørensen: "Værgemålsloven med kommentarer", 2. udg., 2017, s. 688.

¹⁰⁴ Jf. for eksempel Torsten Iversen: "Obligationsret 2. del", 5. udg., 2019, s. 270 ff.

¹⁰⁵ Lovbekendtgørelse nr. 1070 af 24. august 2018.

Det ses her, at børn under 15 år er erstatningspligtige for deres skadegørende handlinger efter samme regler som personer over denne alder. Dette forudsætter efter udgangspunktet i dansk ret, at skadevolderen har handlet culpøst.¹⁰⁶ Ansvarsbetingelsen er dermed den samme, men dette betyder ikke, at der anvendes samme målestok for culpa overfor henholdsvis børn og voksne. Culpapreglen vedrørende børn er formuleret således, at "et barn ifalder ansvar, såfremt det har handlet anderledes, end børn på dets egen alder normalt handler (eventuelt ville have handlet), i den samme situation."¹⁰⁷ Dette forudsætter, at det med nogen grad af sikkerhed kan fastslås, hvorledes børn på det pågældende alderstrin sædvanligvis handler eller ville have handlet. Er dette ikke muligt, så kan den mindreårige ikke pålægges et erstatningsansvar. I praksis ses det at børn helt ned til 4-års alderen er pålagt erstatningsansvar efter culpapreglen.¹⁰⁸ Derudover tages der hensyn til barnets særlige beskyttelsesbehov i de tilfælde, hvor hensynet til skadelidte ikke tilsiger andet, ved muligheden for lempelse eller bortfald af erstatningsansvaret efter EAL § 24 a, 2. pkt.¹⁰⁹

Indenfor strafferetten kan mindreårige over den kriminelle lavalder på 15 år, som udgangspunkt pådrage sig et strafferetligt ansvar, jf. straffelovens (STRFL)¹¹⁰ § 15 e.c. Straffelovsovertrædelser begået af mindreårige kan dermed resultere i en bødestraf, som den mindreårige også hæfter for. Det følger endvidere af Rigsadvokatmeddelelsen om behandling af sager mod unge lovovertrædere (RM 2019/1) s. 25 at sager, der over for personer over 18 år som hovedregel afgøres med bøde, også over for unge under 18 år søges afgjort med bøde. Derudover hæfter mindreårige eksempelvis også for kontrolafgifter pådraget ved at benytte befordring uden gyldig rejsehjemmel, hvor selve benyttelsen af befordringsmidlet anses for at udgøre en kvasidisposition.¹¹¹ Dette følger for eksempel af U 1984.998 V, hvor den mindreårige tiltalte foruden en bødestraf også tilpligtedes at betale kontrolafgiften.

Det kan derved konstateres, at der ikke er noget til hinder for, at mindreårige pådrager sig en betalingsforpligtigelse ved skadevoldende handlinger på trods af deres umyndighed, men at den mindreårige stadig søges beskyttet mod egen ufornuft og evne til at overskue konsekvenserne af sine handlinger ved EAL § 24 a, 2. pkt., hvorved der er mulighed for at nedsætte den mindreåriges erstatningsansvar, såfremt de modstående interesser tillader dette.

Perspektivering til den mindreåriges personlige forhold

I ovenstående er reglerne om den mindreåriges mulighed for at råde på egen hånd og indgå retligt bindende aftaler inden for det formueretlige område behandlet. Disse regler suppleres for mindreårige af forældreansvarsloven, hvoraf det fremgår, at det er forældremyndighedsindehaveren, der træffer afgørelse om barnets personlige forhold, jf. FOL § 2, stk. 1. I nedenstående vil der redegøres for, hvad dette grundlæggende betyder for den mindreårige, blandt andet i relation til forældremyndighedsindehaverens mulighed for kontrol af den mindreåriges sociale medier, mv.

Det følger af FOL § 1 a, at børn og unge under 18 år er underlagt forældremyndighed medmindre de har indgået ægteskab. Forældremyndighedens indhold er angivet i FOL § 2, som har følgende ordlyd:

§ 2. Forældremyndighedens indehaver skal drage omsorg for barnet og kan træffe afgørelse om dets personlige forhold ud fra barnets interesse og behov.

¹⁰⁶ Jf. Bo von Eyben og Helle Isager: Lærebog i erstatningsret, 9. udg., 2019: s. 140.

¹⁰⁷ Jf. Bo von Eyben og Helle Isager: Lærebog i erstatningsret, 9. udg., 2019: s. 140.

¹⁰⁸ Jf. Bo von Eyben og Helle Isager: Lærebog i erstatningsret, 9. udg., 2019: s. 146 med henvisninger.

¹⁰⁹ Jf. Nærmere herom Bo von Eyben og Helle Isager: Lærebog i erstatningsret, 9. udg., 2019: s. 149 ff.

¹¹⁰ Lovbekendtgørelse nr. 976 af 17. september 2019

¹¹¹ Jf. Lennart Lynge Andersen og Palle Bo Madsen: "Aftaler og Mellemmænd", 7. udg., 2017, s. 102 f. og U 2008.823 Ø.

Stk. 2. Barnet har ret til omsorg og tryghed. Det skal behandles med respekt for sin person og må ikke udsættes for legemlig afstraffelse eller anden krænkende behandling. (...)

Det følger af FOL § 2, stk. 1, at forældremyndighedsindehaveren skal drage omsorg for barnet og kan træffe afgørelse om dets personlige forhold ud fra barnets interesse og behov. Det følger heraf, at der til forældremyndigheden er knyttet dels en omsorgspligt- og ret og dels en handleret. Det nærmere indhold af omsorgsplikten er ikke defineret i FOL § 2, stk. 1. Det er dog almindeligt antaget, at denne dækker over den daglige omsorg for barnet, herunder tilstrækkelig mad og tøj, bolig samt pleje og lægehjælp i sygdomstilfælde.¹¹²

Det er givet, at pligterne i FOL § 2 må tilsvares af en række beføjelser, der kan gøre det muligt for forældremyndighedsindehaveren at varetage omsorgsplikten.¹¹³ Forældremyndighedsindehaverens gennemtvungelse af beslutninger om den mindreåriges personlige forhold volder normalt ikke problemer, idet den mindreårige på grund af sit afhængighedsforhold til forældremyndighedsindehaveren både i økonomisk og personlig henseende normalt må acceptere dennes beslutninger.¹¹⁴ Såfremt den mindreårige ikke er enig i forældremyndighedsindehaverens beslutninger, er forældremyndighedsindehaverens adgang til at gennemtvunge omsorgen ikke absolut og den øvre grænse må findes i straffeloven. Emnet er i forhold til fysisk magtanvendelse overfor børn behandlet af Caroline Adolphsen og Nicolaj Sivan Holst i U 2015B.125. Forfatterne finder, at den fysiske magtanvendelse, som forældremyndighedsindehaveren kan anvende for at beskytte barnet mod det selv eller andre, ville kunne udgøre en overtrædelse af straffeloven, hvis den var blevet anvendt over for udenforstående voksne, men at almindelige typicitetsbetragtninger taler for, at magtanvendelse over for børn ud fra et beskyttelse hensyn slet ikke udgør nogen formel overtrædelse af straffelovens regler.¹¹⁵

Det kan derfor undersøges, om det samme gør sig gældende i henhold til bestemmelserne i straffelovens kapitel 27 om freds- og ærekrænkelser, som netop på grund af den teknologiske udvikling har fået fornyet aktualitet, herunder ved udbredelsen af sociale medier.¹¹⁶ Forholdet er reguleret i straffelovens § 263, der har følgende ordlyd:

§ 263. Med bøde eller fængsel indtil 1 år og 6 måneder straffes den, der uberettiget skaffer sig adgang til en andens datasystem eller data, som er bestemt til at bruges i et datasystem.

Stk. 2. Med bøde eller fængsel indtil 6 måneder straffes den, der, uden at forholdet er omfattet af stk. 1, uberettiget

1) åbner et brev eller en anden lukket meddelelse eller optegnelse eller gør sig bekendt med indholdet (...)

Bestemmelsen er senest ændret ved lov nr. 1719 af 27. december 2018, hvor det hidtil gældende stk. 2 om adgang til dataoplysninger blev flyttet til stk. 1, således at bestemmelsen nu tager udgangspunkt i, at meddelelser i stadig stigende omfang sendes og opbevares elektronisk. Dette ses ved STRFL § 263, stk. 1, der nu kriminaliserer det at skaffe sig uberettiget adgang til en andens datasystem, hvilket omfatter stationære og bærbare computere samt smartphones.¹¹⁷ Herved flyttes beskyttelsen af privatlivet til et tidligere tidspunkt, da det er selve den uberettigede adgang til computeren eller telefonen, der kriminaliseres. Er der ikke tale om en uberettiget adgang til den computer, som den mindreårige benytter, da kriminaliserer stk. 2, nr. 1 det rent faktisk at åbne brev eller lukket meddelelse eller gøre sig bekendt med indholdet heraf, hvilket inkluderer beskeder i elektronisk form, herunder e-

¹¹² Jf. Stine Krone Christensen "Forældreansvarsloven med kommentarer", 2. udg., 2014, s. 57 og Folketingstidende 2006/07 Tillæg A spalte 4441.

¹¹³ Jf. betænkning nr. 985/1983, s. 60

¹¹⁴ Jf. Stine Krone Christensen "Forældreansvarsloven med kommentarer", 2. udg., 2014, s. 69.

¹¹⁵ Jf. Caroline Adolphsen og Nicolaj Sivan Holst: U 2015B s. 130.

¹¹⁶ Jf. Gorm Toftegaard Nielsen, mfl.: "Kommenteret straffelov – speciel del", 11. udg., 2017, s. 501.

¹¹⁷ Jf. Gorm Toftegaard Nielsen, mfl.: "Kommenteret straffelov – speciel del", 11. udg., 2017, s. 508.

mails, sms'er og telebeskeder, hvorved private beskeder på sociale medier ligeledes er omfattet.¹¹⁸ Det er uden betydning for strafbarheden hvorvidt forældremyndighedsindehaveren skaffer sig adgang til computeren eller telefonen eller den mindreåriges beskeder med den mindreåriges viden eller ej, og det afgørende for forældremyndighedsindehaverens adgang til at kontrollere den mindreåriges sociale medier, mv. må derfor i første omgang bero på en vurdering af, hvorvidt der er tale om en uberettiget adgang til den mindreåriges computer, mv., subsidiært en uberettiget åbning af meddelelser efter stk. 2, nr. 1 eller ej.

Det er uafklaret i teori og praksis, hvorvidt berettigelsen kan følge af forældremyndig.¹¹⁹ Det forudsættes i betænkning nr. 1475/2006 s. 143, at forældremyndigheden har vide rammer, når omsorgspligten skal udøves, hvilket tale for, at der ikke objektivt set er tale om en overtrædelse af STRFL § 263 såfremt forældremyndighedsindehaveren skaffer sig adgang til den mindreåriges computer eller meddelelser på de sociale medier. Modsat anføres det af Stine Jørgensen og Janne Rothmar Herrmann i "Børn i informationssamfundet" i Carsten Henriksen, mfl. "Ret, informatik og samfund", s. 226 ff., at respekten for privatlivet er en grundlæggende forudsætning for den enkeltes mulighed for at udvikle sig både alene og i relation til andre mennesker, og at denne også indeholder andre elementer, som eksempelvis beskyttelse af den enkeltes identitet, mulighed for identifikation og en beskyttelse af den enkeltes mulighed for at udvikle og vedligeholde sociale relationer. Forfatterne argumenterer dermed formodningsvist for, at forældremyndighedsindehaverens adgang til den mindreåriges computer og beskeder på sociale medier må være uberettiget, og dermed strafbart efter § 263. Det kan heroverfor anføres, at de mindreårige ved at færdes på sociale medier, netop som følge af de mindreåriges særlige behov for beskyttelse og omsorg, udsættes for en vis risiko for overgreb, herunder eksempelvis for grooming, mv.¹²⁰ Det må derfor som led i forældremyndighedsindehaverens omsorgspligt påhvile forældremyndighedsindehaveren at forebygge denne risiko – hvilket navnlig kan ske ved kontrol af den mindreåriges sociale medier, mv.

Ovenstående taler for, at forældremyndighedsindehaverens kontrol af den mindreåriges computer, telefon og sociale medier ikke er uberettiget i § 263's forstand og dermed ikke objektivt udgør en overtrædelse af STRFL § 263. Der er derimod tale om en berettiget varetagelse af den omsorgspligt, der påhviler forældremyndighedsindehaveren efter FOL § 2. Der er dog tale om en konkret vurdering, hvor barnets alder og modenhed er væsentlige momenter – en (normaludviklet) ung på 17 år findes ikke at have samme beskyttelsesbehov som et barn på 13 år, og forældremyndighedsindehaverens kontrol af den mindreåriges computer, sociale medier mv. må ikke i alle tilfælde kunne anses for berettiget.

Konklusion

Formålet med specialet har været at redegøre for de tilfælde, hvor den mindreårige på egen hånd kan indgå retligt bindende retshandler og retsvirkningen af, at den mindreårige uberettiget indgår en aftale på egen hånd. Det kan konkluderes, at udgangspunktet er, at mindreårige er umyndige og at disse ikke kan forpligtige sig ved retshandler eller råde over deres formue, medmindre andet er bestemt, jf. VML § 1, stk. 1 og 2. Udgangspunktet om den mindreåriges manglende adgang til at råde i retlig henseende anses for en nødvendig beskyttelse af den mindreårige mod dennes egen (formodentlige) manglende modenhed og evne til at overskue konsekvenserne af sin retlige råden. Udgangspunktet fraviges dog i en række tilfælde, hvor beskyttelseshensynet til den mindreårige ikke findes at have samme vægt. Dette ses i for eksempel VML § 42, stk. 1, hvoraf det følger, at mindreårige blandt andet

---

¹¹⁸ Jf. Gorm Toftegaard Nielsen, mfl.: "Kommenteret straffelov – speciel del", 11. udg., 2017, s. 504.

¹¹⁹ Jf. Gorm Toftegaard Nielsen, mfl.: "Kommenteret straffelov – speciel del", 11. udg., 2017, s. 504.

¹²⁰ Jf. Peter Blume: "Databeskyttelsesret", 4. udg., s. 376.

kan råde over, hvad de har fået overladt til fri rådighed uanset deres alder og unge kan råde over selverhverv tjent efter, at de er fyldt 15 år. Denne råden omfatter ligeledes indtægter og surrogater af midler overladt til fri rådighed og selverhverv, hvad end der er tale om traditionelle indtægter som eksempelvis renter eller usædvanlige indtægter som for eksempel ”den store gevinst”. Beskyttelseshensyn medfører dog, at rådigheden ikke er ganske fri og den mindreårige kan således ikke påtage sig gældsforpligtigelser. Derudover kan rådigheden fratages den mindreårige efter VML § 42, stk. 3, såfremt hensyn til dennes velfærd tilsiger dette.

Udgangspunktet kan ligeledes fraviges efter VML § 43, hvor den unge, med værgens tilladelse og Familieretshusets godkendelse, kan udøve selvstændig næring eller virksomhed, og såfremt tilladelsen opnås, foretage de for virksomheden relevante retshandlinger på egen hånd. I overensstemmelse med, at der er tale om en fravigelse af den beskyttelse, der ligger i VML § 1, stk. 2, er praksis restriktiv og der kræves konkrete omstændigheder, der kan begrunde en tilladelse. I den henseende spiller momenter som den unges alder, eventuelt relevante uddannelse, mulighed for bistand med regnskaber og den økonomiske risiko forbundet med virksomheden en væsentlig rolle.

Derudover kan også hensynet til den mindreåriges medkontrahent begrunde en fravigelse fra udgangspunktet om, at den mindreårige ikke på egen hånd kan indgå bindende retshandlinger. Dette ses ved pengereglen, hvor omsætningshensyn medfører at den, der har modtaget kontanter i god tro, ikke senere kan mødes med indsigelser betalerens manglende ret til at råde over pengene, uanset om betalerens manglende rådighed følger af mindreårighed. Kontant betaling omfatter i denne henseende foruden rede penge også betalinger foretaget med elektroniske betalingsmidler som betalingskort og apps, men ikke betaling ved overtakserede sms'er.

Indgår den mindreårige derimod en aftale på egen hånd, uden at dette er omfattet af en af undtagelserne til udgangspunktet i VML § 1, stk. 2, foreligger der som følge af umyndigheden en stærk ugyldighedsgrund, som vil kunne gøres gældende af den mindreårige eller dennes værge overfor medkontrahenten, hvad end denne er i god eller ond tro om mindreårigheden. Som følge heraf tilkommer der en godtroende medkontrahent en adgang til at træde tilbage fra aftalen med den mindreårige efter VML § 44, stk. 1, så snart han bliver bekendt med umyndigheden, således at denne ikke ufrivilligt indgår i et haltende retsforhold. Samme hensyn er der dog ikke at tage til en medkontrahent i ond tro, der vidende har kontraheret med en mindreårig, hvorfor denne først kan træde tilbage fra aftalen efter udløbet af den frist, som ved aftalens indgåelse blev fastsat til at indhente godkendelse eller som med rimelighed måtte forudsættes at medgå hertil.

Erklæres aftalen ugyldig som følge af den mindreåriges umyndighed, og er der sket hel eller delvis udveksling af ydelserne foretages hæveopgøret efter VML § 45. Det følger heraf, at parterne har pligt til at tilbagelevere, hvad de hver især har modtaget eller hvis dette ikke er muligt erstatte dets værdi. Erstatningspligten gælder ubetinget for medkontrahenten, men gælder alene for den mindreårige i det omfang, at denne har haft nytte heraf, hvilket er et udslag af beskyttelseshensynet til den mindreårige. Har den mindreårige derimod forledt medkontrahenten til at indgå aftalen ved urigtige oplysninger om sin hjemmel hertil, kan den mindreårige pålægges at betale erstatning i det omfang, som det findes rimeligt, jf. VML § 45, stk. 2. Hvis den mindreårige ved aftaleindgåelsen har gjort sig skyldig i et strafbart forhold opgøres erstatningen efter de almindelige regler, jf. VML § 45, stk. 3.

Det kan endvidere konkluderes, at udgangspunktet om at den mindreårige ikke kan *påtage* sig en betalingsforpligtigelse ikke medfører, at den mindreårige ikke kan *pådrage* sig en betalingsforpligtigelse som følge af skadevoldende handlinger. Der er dog mulighed for at lempe børns erstatningsansvar efter EAL § 24 a, i det omfang det findes rimeligt, hvorved der opretholdes en vis beskyttelse af barnet.

Litteraturliste

Bøger:

Finn Taksøe-Jensen: "Personretten", 1. udg., Juristforbundet, 1981.

Gorm Toftegaard Nielsen, Thomas Elholm og Morten Niels Jakobsen: "Kommenteret straffelov – speciel del", 11. udg., Jurist- og Økonomforbundets forlag, 2017.

Irene Nørgaard, Caroline Adolphsen og Eva Naur: "Familiere", 4. udg., Jurist- og Økonomforbundets forlag, 2019.

Jan Pedersen, Malene Kerzel, Jane Ferniss, Claus Hedegaard Eriksen: "Skatteretten 1", 8. udg., Karnov Group, 2018.

Jens Evald og Sten Schaumburg-Müller: "Retsfilosofi, retsvidenskab og retskildelære", 1. udg., Jurist- og Økonomforbundets forlag, 2004.

Lennart Lyng Andersen og Palle Bo Madsen: "Aftaler og mellemænd", 7. udg., Karnov Group Denmark, 2017.

Lennart Lyng Andersen, Bent Iversen og Jørgen Nørgaard: "Umyndiges formue", 1. udg., Jurist- og Økonomforbundets forlag, 1988.

Michael Elmer og Lise Skovby, "Ejendomsretten 1", 4. udg., Jurist- og Økonomforbundets forlag, 1999.

Peter Blume: "Databeskyttelsesret", 4. udg., Jurist- og Økonomforbundets forlag, 2013.

Stine Krone Christensen: "Forældreansvarsloven med kommentarer", 2. udg., Karnov Group, 2014.

Torsten Iversen: "Obligationsret 1. del", 6. udg., Jurist- og Økonomforbundets forlag, 2019.

Torsten Iversen: "Obligationsret 2. del", 5. udg., Jurist- og Økonomforbundets forlag, 2019.

Torsten Iversen: "Obligationsret 3. del", 3. udg., Jurist- og Økonomforbundets forlag, 2018.

Bidrag i antologier

Stine Jørgensen og Janne Rothmar Herrmann: "Børn i informationssamfundet" i Carsten Henrichsen, Jens Elo Rytter og Steen Rønsholdt (red.) "Ret, informatik og samfund", 1. udg., Jurist- og Økonomforbundets forlag, 2010.

Anne-Dorte Bruun Nielsen: "Børn og unge som forbrugere i en teknologiseret verden" i Caroline Adolphsen, Helle Isager, Eva Naur og Anne-Dorte Bruun Nielsen (red.) "Festskrift til Irene Nørgaard", 1. udg., Jurist- og Økonomforbundets forlag, 2017.

Artikler:

Anne-Dorte Bruun Nielsen i U 2016B.197: Mindreårige, pengereglen og elektroniske betalingsmidler.

Jørgen Nørgaard i U 1978B.245: Umyndiges kreditkøb - værgebekendtgørelsens § 16.

Jørgen Trolle i U 1977B.424, Bent Iversen, Jørgen Nørgaard: Umyndige Personers Formue.

Caroline Adolphsen og Nicolaj Sivan Holst i U 2015B.125: Forældres magtanvendelse over for børn

Forarbejder

Folketingstidende 1994/94 Tillæg A.

Folketingstidende 2006/07 Tillæg A.

Betænkninger:

Betænkning nr. 985/1983 om forældremyndighed og samværsret

Betænkning nr. 1247/1993 om værgemål

Betænkning nr. 1475/2006 om barnets perspektiv

Domme:

U 1917.846 H

U 1928.615 Ø

U 1952.903 Ø

U 1959.227 V

U 1964.684 Ø

U 1976.65 H

U 1984.998 V

U 2006.2079 H

Administrativ praksis

Forbrugerklagenævnets afgørelse af 31. maj 2006, journal nr.: 2004- 4054/7-748

SKM 2016.343 SR

TFA 1998.298/1 C

TFA 2000.309 C

TFA 2004.172 C

TFA 2005.464/3 C

TFA 2005.466 C

TFA 2010.159/1 C

TFA 2011.110 C

TFA 2017.64 C

Vejledninger:

Forbrugerombudsmandens vejledning om børn, unge og markedsføring, 2014.

Rigsadvokatmeddelelser

RM 2019/1: Om behandling af sager mod unge lovovertrædere

Internetsider:

<https://www.nordea.com/da/press-and-news/nyheder-og-pressemeddelelser/news-local-dk/2016/2016-04-20-saa-stor-er-konfirmandernes-gavehoest.html> (besøgt 01/12-19)

<https://skins.cash/blog/expensive-csgo-skins/> (besøgt 01/12-19)